

Manažmentový plán 2022 – 2031

pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO
Vlkolínec

2. časť: Akčný plán – návrhová časť manažmentového plánu

Ružomberok
december 2021

KOORDINÁTORKA A HLAVNÁ RIEŠITEĽKA:

prof. RNDr. Mária Kozová, CSc., Katolícka univerzita v Ružomberku

SPOLURIEŠITELIA:*Externí experti:*

doc. RNDr. Eva Pauditšová, PhD., Ústav manažmentu STU, Bratislava

prof. RNDr. Mikuláš Huba, CSc., Ústav manažmentu STU, Bratislava

Ing. Jan Vybíral, Biosférická rezervácia Dolní Morava, o. p., s, Lednice, riaditeľ spoločnosti

Miestni znalci:

Ing. Jozef Bašary, Komunálne služby Mesta Ružomberok, riaditeľ

Ing. Peter Caban, Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Odštepny závod Piešťany, Správa povodia horného Váhu, Ružomberok, vedúci úseku vodohospodárskej prevádzky

RNDr. Martina Kmeťová, PhD., obyvateľka Vlkolínce

Milan Kolčák, Dom UNESCO Vlkolíneč, vedúci informačného centra

PaedDr. Michal Kovačič, PhD., Liptovské múzeum, riaditeľ

Mgr. Peter Vantara, Správa Národného parku Veľká Fatra, riaditeľ

KONZULTANTI A ODBORNÁ SPOLUPRÁCA:

Mgr. Michal Lazár, viceprimátor mesta Ružomberok

doc. Ing. Miloš Dudáš, CSc., riaditeľ Krajského pamiatkového úradu Žilina

Mgr. Petra Pleváková, Krajský pamiatkový úrad Žilina

Jiří Příbyl, zástupca riaditeľa pre správu objektov a technickú prevádzku, Liptovské múzeum

Mgr. Ján Ondřík, predseda OZ Vlkolíneč

Ing. arch. Boris Hochel, OZ HOBLINA t.c.

Ing. Gabriela Demčáková, vedúca Oddelenia regionálnej politiky, Mestský úrad Ružomberok

Erika Bradiaková, Oddelenie regionálnej politiky, Referát – Vlkolíneč, Mestský úrad Ružomberok

Ing. Darina Bartková, výkonná riaditeľka, Región Liptov, Oblastná organizácia cestového ruchu

Ing. arch. Pavol Šrankota, Útvar hlavného architekta, Mestský úrad Ružomberok

Ing. Juraj Hrnčiar, vedúci Oddelenia technickej správy, Mestský úrad Ružomberok

Ing. Jaroslav Maga, vedúci Oddelenia vnútornej správy, Mestský úrad Ružomberok

Ing. Milan Ondrejka, vedúci Oddelenia investícií, Mestský úrad Ružomberok

ODBORNÁ A TECHNICKÁ SPOLUPRÁCA:

Ing. Kristína Rážgová, Referát projektov a grantov, Mestský úrad Ružomberok

RNDr. Martin Šalkovič, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Projekt s názvom Manažmentový plán 2022 – 2031 pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolínec bol realizovaný Mestom Ružomberok z rozpočtovej kapitoly Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na obnovu, ochranu, a rozvoj kultúrneho dedičstva v oblasti pamiatkového fondu v rámci programu Obnovme si svoj dom (č. zmluvy: MK-2122/2021-423).

Návrh nového Manažmentového plánu 2022 – 2031 pre lokalitu svetového dedičstva Vlkolínec má dve časti:

1. časť: Charakteristika lokality a analytická časť

Kapitola I Vymedzenie lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolínec a jej ochranného pásma, ich ochrana a historický vývoj

Kapitola II Geografická charakteristika lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolínec a jej ochranného pásma, tradičné formy hospodárenia a hodnoty širšieho potenciálu územia

Kapitola III Analytická časť: Zhodnotenie súčasného stavu a určenie problémov, potrieb, ohrození

2. časť: Akčný plán – návrhová časť manažmentového plánu

Kapitola I Vízia a strategické ciele manažmentového plánu

Kapitola II Akčný plán – návrhy krátkodobých, strednodobých a dlhodobých opatrení

Vypracovanie návrhu nového Manažmentového plánu 2022 – 2031 pre lokalitu svetového dedičstva Vlkolínec bolo zabezpečené v mesiacoch júl až december 2021 Mestom Ružomberok. Riadiace, koordinačné a administratívne činnosti zabezpečovali zamestnanci Mestského úradu v Ružomberku. Odborné činnosti zabezpečovali externí experti v súčinnosti so zamestnancami Mestského úradu v Ružomberku. Do vypracovania návrhu nového Manažmentového plánu boli prizvaní miestni znalci, konzultanti z miestnych a regionálnych inštitúcií a ďalší zástupcovia zainteresovaných subjektov.

Dokument neprešiel jazykovou korektúrou.

OBSAH

Kapitola I	Vízia a strategické ciele manažmentového plánu	1
Kapitola II	Akčný plán – návrhy krátkodobých, strednodobých a dlhodobých opatrení	2
II.1	Krátkodobé (urgentné) opatrenia na roky 2022 – 2023	7
II.1. A	Opatrenia na zachovanie jedinečnej svetovej hodnoty územia lokality Vlkolíneč, udržateľného „živého“ fungovania zachovaného sídelného celku a zachovanie jeho tradícií	7
II.1. B	Opatrenia v oblasti riadenia/manažmentu, legislatívnej oblasti a zabezpečenia finančných zdrojov	8
II.1. C	Opatrenia v oblasti bezpečnosti miestnych obyvateľov a návštevníkov a bezpečnosti objektov lokality svetového dedičstva Vlkolíneč	11
II.1. D	Opatrenia v oblasti infraštruktúry a rozšírenia služieb pre miestnych obyvateľov a návštevníkov a podporu udržateľného cestovného ruchu	11
II.1. E	Opatrenia v oblasti obnovy a revitalizácie ochranného pásma a prídomových záhrad	13
II.1. F	Opatrenia v oblasti starostlivosti o životné prostredie (údržba zelene, ochrana prírody a krajiny, opatrenia vo vodnom hospodárstve, odpadovom hospodárstve, adaptačné opatrenia na zmenu klímy, zabezpečenie čistoty a poriadku v osade Vlkolíneč)	14
II.1. G	Opatrenia v oblasti vzdelávania, propagácie, organizovania podujatí, monitoringu a tvorby informačného systému	16
II.2	Strednodobé (2022 – 2027) a dlhodobé opatrenia (2022 – 2031) s výhľadom do roku 2040	18
II.2. A	Opatrenia na zachovanie jedinečnej svetovej hodnoty územia lokality Vlkolíneč, udržateľného „živého“ fungovania zachovaného sídelného celku a zachovania jeho tradícií	18
II.2. B	Opatrenia v oblasti riadenia/manažmentu, legislatívnej oblasti a zabezpečenia finančných zdrojov	19
II.2. C	Opatrenia v oblasti bezpečnosti miestnych obyvateľov a návštevníkov a bezpečnosti objektov lokality svetového dedičstva Vlkolíneč	22
II.2. D	Opatrenia v oblasti infraštruktúry a rozšírenia služieb pre potreby miestnych obyvateľov a návštevníkov a podporu udržateľného cestovného ruchu	22
II.2. E	Opatrenia v oblasti obnovy a revitalizácie ochranného pásma a prídomových záhrad	25
II.2. F	Opatrenia v oblasti starostlivosti o životné prostredie (údržba zelene, ochrana prírody a krajiny, opatrenia vo vodnom hospodárstve, odpadovom hospodárstve, adaptačné opatrenia na zmenu klímy, zabezpečenie čistoty a poriadku v osade Vlkolíneč)	27
II.2. G	Opatrenia v oblasti vzdelávania, propagácie, organizovania podujatí, monitoringu a tvorby informačného systému	29
Prílohy		
Príloha č. 1	Potvrdenie plánovaných finančných zdrojov na rok 2022 a plnenia konkrétnych finančne zabezpečených úloh na rok 2022 a na najbližšie roky	
Príloha č. 2	Vodné hospodárstvo – návrhy krátkodobých, strednodobých a dlhodobých opatrení / vypracoval Ing. Peter Caban	

KAPITOLA I

VÍZIA A STRATEGICKÉ CIELE MANAŽMENTOVÉHO PLÁNU

Opatrenia v Akčnom pláne majú za hlavný cieľ zabezpečiť **zachovanie jedinečnej svetovej hodnoty (integrita a autenticita lokality) lokality UNESCO Vlkolíneč** v súlade s kritériami zápisu lokality do Zoznamu svetového dedičstva a s využitím hodnôt širšieho potenciálu územia. Ďalším cieľom opatrení je zabezpečiť naplnenie dlhodobej vízie a strategických cieľov pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč do roku 2031 – s výhľadom do roku 2040.

Cieľom vízie budúcnosti lokality Vlkolíneč, čo chceme dosiahnuť do roku 2031 je:

- **Zachovanie jedinečnej hodnoty, autenticity (genius loci) a integrity lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč a vytvorenie podmienok pre jej udržateľnosť ako živého obytného súboru** s kvalitným životom pre miestnych obyvateľov, ktorí osadu Vlkolíneč nazývajú svojim domovom.
- **Zabezpečenie potrebných služieb a infraštruktúry**, ktoré vyžaduje udržateľný cestovný ruch a priaznivý komunitný rozvoj.
- **Zodpovedné spravovanie lokality svetového dedičstva spolu s okolitou krajinou** ako harmonického celku a obnovenie tradičných foriem hospodárenia v ochrannom pásme.
- **Zapojenie všetkých zainteresovaných subjektov, vrátane miestnej komunity, do spravovania lokality** tak, aby jedinečná svetová hodnota lokality UNESCO Vlkolíneč, vytvorená v minulosti, prinášala trvalý úžitok pre dnešné a budúce generácie.

NÁVRH STRATEGICKÝCH / PRIORITNÝCH CIEĽOV

Strategický cieľ 1: Zachovať jedinečnú svetovú hodnotu územia (integrita a autenticita lokality) v súlade s kritériami zápisu lokality do Zoznamu svetového dedičstva a s využitím hodnôt širšieho potenciálu územia. Zlepšiť technický stav stavebných pamiatok a osobitne hospodárskych budov v intraviláne a senníkov v ochrannom pásme.

Strategický cieľ 2: Vytvoriť podmienky pre udržateľnosť lokality svetového dedičstva ako živého obytného súboru. podporovať zachovávanie tradícií, kvalitný život a priaznivý komunitný rozvoj pre miestnych obyvateľov, ktorí osadu Vlkolíneč nazývajú svojim domovom.

Strategický cieľ 3: Zabezpečiť profesionálny manažment a správcu lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč, ktorý bude zodpovedný za výkon, plánovanie a dohľad nad schválenými a finančne podporenými opatreniami, a ktorý bude v spolupráci so zainteresovanými subjektmi získavať projekty na financovanie potrebných opatrení a riadiť dobudovanie služieb a vybavenosti pre miestnych obyvateľov a návštevníkov.

Strategický cieľ 4: Dobudovať potrebné služby, vybavenosť, infraštruktúru, oživiť tradičné remeslá, miestne tradície a vytvoriť nové pracovné príležitosti pre rozvoj udržateľného cestovného ruchu a priaznivý komunitný rozvoj. Prioritne riešiť parkovanie (v strednodobom časovom horizonte).

Strategický cieľ 5: Zodpovedne spravovať lokalitu svetového dedičstva spolu s okolitou krajinou ako harmonický celok, obnoviť tradičné formy hospodárenia v ochrannom pásme s cieľom zachovať historické krajinné štruktúry, a revitalizovať prídumové sady.

Strategický cieľ 6: Zlepšiť starostlivosť o životné prostredie, bezpečnosť, protipožiarnu ochranu a ochranu zdravia a majetku obyvateľov a návštevníkov.

Strategický cieľ 7: Zapojiť všetky zainteresované subjekty, vrátane miestnej komunity, do spravovania lokality tak, aby jedinečná svetová hodnota lokality, vytvorená v minulosti, prinášala trvalý úžitok pre dnešné a budúce generácie.

KAPITOLA II

AKČNÝ PLÁN: NÁVRHY KRÁTKODOBÝCH, STREDNODOBÝCH A DLHODOBÝCH OPATRENÍ

Na základe indikácie jedinečnej svetovej hodnoty územia a charakteristiky lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec (kapitola I a kapitola II manažmentového plánu), analýzy aktuálneho stavu, jeho vyhodnotenia a identifikácie problémov, potrieb a ohrození (kapitola III manažmentového plánu) bol vypracovaný Akčný plán s návrhmi:

- krátkodobých (urgentných) opatrení na roky 2022 – 2023,
- strednodobých opatrení na roky 2022 – 2027,
- dlhodobých opatrení 2022 – 2031 (s výhľadom do roku 2040).

Cieľom opatrení je **zachovať jedinečnú svetovú hodnotu územia (integrita a autenticita lokality)** v súlade s kritériami zápisu lokality do Zoznamu svetového dedičstva a súčasne zabezpečiť pre osadu Vlkolíneec jej udržateľnosť ako živého obytného súboru. Pritom je veľmi dôležité vytvoriť podmienky kvalitného života pre miestnych obyvateľov, vytvoriť vo Vlkolínci nové pracovné príležitosti a podporiť udržateľný cestovný ruch s využitím hodnôt širšieho potenciálu územia.

Krátkodobý časový horizont: 1 až 2 roky (2022 – 2023)

- Urgentné úlohy v krátkodobom pláne na 1 – 2 roky: predovšetkým je potrebné zabezpečiť profesionálny manažment lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec a vytvoriť trvalú pozíciu správcu a / alebo alternatívne „mestský podnik“, ktoré budú zabezpečovať výkon, plánovanie a dohľad nad schválenými a finančne podporenými opatreniami, získavať projekty na financovanie potrebných opatrení a riadiť dobudovanie služieb a vybavenosť pre miestnych obyvateľov a návštevníkov.
- Urgentné opatrenia je potrebné realizovať na zlepšenie služieb, miestnej infraštruktúry, zabezpečenie starostlivosti o životné prostredie, bezpečnosti v osade Vlkolíneec a riešenie ďalších naliehavých úloh.

Strednodobý časový horizont: 3 až 5 rokov (2022 – 2027)

Je potrebné:

- postupne realizovať návrhy na vybudovanie nových objektov občianskej vybavenosti a dôsledne dodržiavať regulatívy a opatrenia nového Územného plánu zóny Ružomberok, PRĽA Vlkolíneec (2020) – v súlade so **zachovaním jedinečnej svetovej hodnoty územia (integrita a autenticita lokality)**;
- pripravovať návrhy projektovej dokumentácie obnovy, prezentácie a zabezpečenia lokality, jednotlivých objektov v PRĽA, obnovy senníkov v ochrannom pásme, príprava projektov revitalizácie prídumových sadov a záhrad a revitalizácie tradičného spôsobu hospodárenia na území ochranného pásma a ďalšie dôležité opatrenia v oblasti starostlivosti o životné prostredie a bezpečnosť v osade Vlkolíneec;
- pripravovať návrhy na určenie a vyznačenie pamiatkového územia s dotáciami na podporu údržby a vhodných úprav resp. vylepšení, najmä vzhľadom uličných priestorov;
- riešiť pokračujúce a nové úlohy (vypracovanie opatrení na riadenie a manažment návštevníkov, podpora miestnej ekonomiky, podpora rozvoja ovocinárstva, obnova a revitalizácia územia, podpora vzdelávacích aktivít pre miestnych obyvateľov, sprievodcovské služby pre návštevníkov, podpora medzinárodnej spolupráce a pod.);
- realizovať ostatné úlohy – priebežne pokračujúce, resp. úlohy, ktoré vzniknú v procese hodnotenia plnenia manažmentového plánu, ako aj nové plány.

Dlhodobý časový horizont: 5 až 10 rokov (2022 – 2031 s výhľadom do roku 2040)

Je potrebné:

- realizovať všetky dôležité úlohy, ktoré súvisia s naplnením dlhodobej vízie dosiahnutia požadovaného (cieľového) stavu lokality a **zachovaním jedinečnej svetovej hodnoty územia (integrita a autenticita lokality)** v súlade s kritériami zápisu lokality do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO a požiadavkou súčasne zabezpečiť pre osadu Vlkolíneec jej udržateľnosť ako živého obytného súboru;
- v dlhodobom časovom horizonte zaradiť aj preskúmanie plánov alternatívneho využitia územia PRLA a jej ochranného pásma a ostatné úlohy – priebežne pokračujúce, resp. úlohy, ktoré vzniknú v procese hodnotenia plnenia manažmentového plánu, ako aj nové plány.

Tematické skupiny krátkodobých (urgentných), strednodobých a krátkodobých opatrení

Návrhy opatrení, realizáciou ktorých je možné podporiť, rozvinúť a zabezpečiť udržateľnosť vzácnej lokality svetového kultúrneho dedičstva UNESCO Vlkolíneec, je rozdelený do siedmich tematických skupín (A až G). Návrhy vychádzajú z analýzy a prieskumu územia ako aj z identifikácie silných a slabých stránok, príležitostí a rizík územia, ktoré boli identifikované v analytickej časti manažmentového plánu (kapitola III):

- A.** Opatrenia na zachovanie jedinečnej svetovej hodnoty územia lokality Vlkolíneec, udržateľného „živého“ fungovania zachovaného sídelného celku a zachovanie jeho tradícií.
- B.** Opatrenia v oblasti riadenia/manažmentu, legislatívnej oblasti a zabezpečenia finančných zdrojov.
- C.** Opatrenia v oblasti bezpečnosti miestnych obyvateľov a návštevníkov a ochrany a bezpečnosti objektov lokality svetového dedičstva Vlkolíneec.
- D.** Opatrenia v oblasti infraštruktúry a rozšírenia služieb pre miestnych obyvateľov a návštevníkov a podporu udržateľného cestovného ruchu.
- E.** Opatrenia v oblasti obnovy a revitalizácie ochranného pásma a prídomových záhrad.
- F.** Opatrenia v oblasti starostlivosti o životné prostredie (údržba zelene, ochrana prírody a krajiny, opatrenia vo vodnom hospodárstve, odpadovom hospodárstve, adaptačné opatrenia na zmenu klímy, zabezpečenie čistoty a poriadku v osade Vlkolíneec).
- G.** Opatrenia v oblasti vzdelávania, propagácie, organizovania podujatí, monitoringu a tvorby informačného systému.

Návrhy opatrení zo skupiny „A“ a „B“ sú zásadné. Vychádzajú z predpokladu, že príde k principiálnej zmene v prístupe k manažmentu Vlkolínca ako unikátnej pamiatkovo chránenej lokality, vrátane jej ochranného pásma, ako lokality, ktorá je mestskou časťou mesta Ružomberok a zároveň lokalitou svetového dedičstva UNESCO. Súčasný funkčné využívanie a potenciál územia lokality Vlkolíneec nezodpovedá v plnej miere významu lokality a jej výnimočnému postaveniu z hľadiska pamiatkovej ochrany. Nie je dostatočne podporované zachovanie kultúrneho dedičstva v súlade so zachovaním pamiatky svetového kultúrneho dedičstva ako „živého“ sídelného celku.

Osada Vlkolíneec reprezentuje rekreačno-obytnú zónu s privátnym, upadajúcim poľnohospodárskym zázemím, s malým zastúpením služieb a absentujúcou nevyhnutnou občianskou vybavenosťou. Dlhodobu nie je riešená statická doprava a dopravné spojenie pre miestnych obyvateľov. Vážnym dôvodom, prečo súčasné funkčné využitie nezodpovedá významnú lokalitu, je najmä malý počet obyvateľov, ktorí sú prevažne v dôchodkovom veku. Oživenie osady si preto žiada zásadné opatrenia. Vlkolíneec je výnimočný práve tým, že sa tu zachoval ešte život pôvodných obyvateľov. Dá sa predpokladať, že ak sa nebudú realizovať požadované opatrenia, osada Vlkolíneec o pár rokov dostane úplne iný rozmer, ostanú tu už iba domy a názov Vlkolíneec. Treba si položiť otázku: čo chceme naozaj zachovať? Hmotné pamiatky – zrubové domy? Bez ľudí však nebude Vlkolíneec autentickou osadou. Ak

sa súčasná situácia zásadne nezmení zachránime síce hmotné dedičstvo, ale pridáme o to najzraniteľnejšie, ktorým sú živá osada, tradičné hodnoty a duchovné dedičstvo.

Realizáciou opatrení v skupinách „A“ a „B“ sa vytvoria podmienky pre aplikáciu ďalších naväzujúcich opatrení, ktoré podporia **zvýšenie bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov (skupina opatrení „C“), rozšírenie služieb, rozvoj udržateľného cestovného ruchu (skupina opatrení „D“), tradičného hospodárenia a manažment ovocných záhrad (skupina opatrení „E“).**

Udržateľný cestovný ruch predstavuje vo Vlkolínci zásadný sektor, ktorý môže prinášať pre osadu a Mesto Ružomberok benefity rôzneho charakteru. Ekonomické benefity pochádzajúce z cestovného ruchu je potrebné využiť na zveľaďovanie pamiatok ale aj krajinného priestoru. V osade a jej okolí je potrebné zabezpečiť, aby územie nestrácalo časom charakteristický vzhľad a jedinečnosť, vďaka ktorým sa osada dostala do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Opatrenia, navrhované na zvýšenie kvality služieb („D“), zahŕňajú aj aktivity súvisiace s predajom dopestovaných produktov. Zlepšenie služieb pre miestnych obyvateľov a návštevníkov prispeje k zvýšeniu kvality života miestnych obyvateľov a širšej ponuke služieb pre návštevníkov.

Opatrenia v skupine „E“ zohľadňujú predstavu zástupcov Mesta Ružomberok a viacerých zainteresovaných miestnych subjektov, ktorí podporujú **obnovu tradícií a tradičných foriem hospodárenia vo Vlkolínci**. Opatrenia a aktivity sa týkajú obnovy pestovania úžitkových plodín ako aj obnovy určitých remesiel, ktoré boli pre skúmanú oblasť tradičné a ešte v nedávnej minulosti samozrejmé. Remeslá patrili ku koloritu PRLA Vlkolíneč. V súčasnosti je už problém nájsť majstrov, ktorí poznajú konkrétne výrobné a pracovné procesy. Aj z tohto dôvodu je potrebné riešiť problém zachovania remesiel v PRLA Vlkolíneč a zužitkovať remeselné zručnosti aj pre samotnú údržbu a spôsob života vo Vlkolínci. Opatrenia na revitalizáciu ochranného pásma vychádzajú najmä z výsledkov krajinskej štúdie a výsledkov workshopov organizovaných v projekte INTERREG V-A-SK-CZ/20/16/02 č. NKP3040D001: Pamiatky svetového dedičstva UNESCO v živote obcí, miest a regiónov (realizovanom v rokoch 2017 – 2019). Manažment záhrad vychádza zo získaných údajov o kvalite ovocných drevín vo Vlkolínci a aj z ich kvantifikácie a priestorového usporiadania a vyhodnotenia stavu v prieskume realizovanom v roku 2018.

Návrhy obnovy tradičného hospodárenia vo Vlkolínci a manažment ovocných záhrad (opatrenia skupiny „E“) majú za cieľ zachovanie tradičnej liptovskej krajiny, jej typickej štruktúrovanej krajinskej mozaiky, ktorú v minulosti tvorili maloblokové polia, lúky a pasienky. Vytvorenie tradičného a charakteristického vzhľadu krajiny je v súlade s princípmi PRLA Vlkolíneč ako aj s požiadavkami vyplývajúcimi zo zaradenia Vlkolínca medzi lokality svetového dedičstva UNESCO. Keďže záhrady vo Vlkolínci majú dostatočný ovocinársky potenciál navrhujú sa viaceré opatrenia na ich manažment. Ochranné pásmo má tiež veľký a dosiaľ nevyužitý potenciál realizácie ďalších aktivít agro- a ekoturizmu (okrem tradičných náučných chodníkov). V tomto území je možné vybudovať nové náučné chodníky s ukážkami obnoveného tradičného hospodárenia na poličkách; územie ochranného pásma by sa mohlo stať aj tzv. „laboratórium“ pre žiakov základných a stredných škôl Liptovského regiónu a študentov Katolíckej univerzity v Ružomberku a aj ďalších stredných škôl a univerzít a miestom pravidelných prakticky orientovaných workshopov, letných škôl a zážitkových vzdelávacích aktivít.

Dôležitou skupinou opatrení „F“ sú **návrhy zabezpečujúce starostlivosť o životné prostredie**. Ide o opatrenia na údržbu zelene, ochranu prírody a krajiny, opatrenia vo vodnom hospodárstve, odpadovom hospodárstve, adaptačné opatrenia na zmenu klímy, ako aj opatrenia na zabezpečenie čistoty a poriadku v osade Vlkolíneč.

Poslednú skupinu opatrení „G“ tvoria **návrhy na vzdelávanie, propagáciu a na podporu informovanosti obyvateľov a návštevníkov Vlkolínca**. Cieľom opatrení je zvyšovanie povedomia obyvateľov a osveta o PRLA, o jedinečnej hodnote lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč,

o prírodných hodnotách a ochrane prírody a krajiny a princípoch manažmentu krajiny, ktorý je udržateľný a zároveň zahŕňajúci tradičné postupy obhospodarovania a využívania krajiny. Opatrenia zo skupiny G by mali byť realizované tak, aby sa postupne odstránili zdroje podporujúce zlé meno Vlkolínca, a aby sa zvýšilo povedomie o jedinečnej svetovej hodnote lokality UNESCO Vlkolíneec. Opatrenia v skupine „G“ sú zamerané aj na podporu zachovávaní tradícií.

Partnerská spolupráca mesta Ružomberok na realizácii navrhovaných opatrení so zainteresovanými partnermi a hlavnými aktérmi

Na navrhovaných opatreniach sa bude podieľať **Mesto Ružomberok** v spolupráci so všetkými dôležitými zainteresovanými subjektmi / hlavnými aktérmi na miestnej a regionálnej úrovni.¹ Podľa potreby bude Mesto Ružomberok spolupracovať s dôležitými partnermi na národnej a medzinárodnej úrovni. Pri realizácii konkrétnych navrhovaných opatrení sa budú spoločne s Mestom Ružomberok podieľať predovšetkým partneri z miestnej a regionálnej úrovne, ktorí už v minulých rokoch realizovali a aj v súčasnosti realizujú celý rad dôležitých opatrení. Dôležitú úlohu pri realizácii vybraných opatrení budú mať aj organizácie akademického sektora a významným prínosom môže byť medzinárodná spolupráca.

Organizácie Mesta Ružomberok

Mestské lesy, spol. s r. o. Ružomberok
Vodárenská spoločnosť Ružomberok, a. s.
Technické služby Ružomberok, a. s.
Komunálne služby Mesta Ružomberok

Spolupráca na miestnej úrovni

Miestni obyvatelia vo Vlkolínci a vlastníci nehnuteľností vo Vlkolínci
Dom UNESCO vo Vlkolínci

Regionálna samospráva Žilinského samosprávneho kraja a jej organizácia Liptovské múzeum

Organizácie štátnej správy

Krajský pamiatkový úrad Žilina
Správa Národného parku Veľká Fatra
Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Odštepny závod Piešťany, Správa povodia horného Váhu, Ružomberok
Okresný úrad v Ružomberku
Slovenský pozemkový fond, Regionálny odbor Liptovský Mikuláš

Tretí sektor – občianske združenia a záujmové organizácie

Občianske združenie Vlkolíneec
Dobrovoľný hasičský zbor Vlkolíneec
Miestna organizácia Slovenského zväzu záhradkárov vo Vlkolínci
OZ Vlkolíneec UNESCO – gazdovský dvor
OZ Vlkolínsky odboj
Okresná poľovnícka komora – Ružomberok
Slovenský cykloklub (správa cyklotrás)
Klub slovenských turistov (správa turistických chodníkov)

¹ Podrobne sme všetkých významných partnerov uviedli a charakterizovali v 1. časti manažmentového plánu 2022 – 2031 pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO v kapitole III. B/2 Hlavní aktéri v spravovaní a manažmente lokality Vlkolíneec a ich spolupráca.

Miestna akčná skupina (MAS) Dolný Liptov

Súkromný sektor

PD Ludrová

Oblasťná organizácia cestovného ruchu regiónu Liptov

Súkromníci, podnikatelia vo Vlkolínci: - p. Jaňák - živnostník, infokancelária a predaj suvenírov, p. Dvorský – živnostník - bufet, reštaurácia, Vlkolínec-Unesco s. r. o. a ubytovatelia (napr.: Chata Evka).

Akademický sektor

Dôležitú a nezastupiteľnú úlohu má odborná spolupráca so slovenskými a zahraničnými (predovšetkým českými) univerzitami (sú to najmä Katolícka univerzita v Ružomberku, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Technická univerzita vo Zvolene, Univerzita Komenského v Bratislave, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Mendelova univerzita v Brne, Masarykova univerzita v Brne) a spolupráca s ďalšími vedeckými a odbornými inštitúciami (napr. ústavy SAV, pracoviská Slovenskej agentúry životného prostredia).

Ďalšie subjekty a medzinárodná spolupráca

Klub UNESCO Slovakia je inštitúcia, ktorá spája záujem o ľudovú kultúru, tvorbu, zvyky a chráni ich pred zánikom a zabudnutím.

Partnerské Mesto Kroměříž a ďalšie mestá a obce, v ktorých sú lokality svetového dedičstva UNESCO (napr. Biosférická rezervácia Dolní Morava, kde je lokalita svetového dedičstva UNESCO Lednicko-valtický areál, obec Holašovice v Českej republike, obec Hollókő v Maďarsku a ďalšie), a s ktorými by mohlo Mesto Ružomberok spolupracovať.

II.1 Krátkodobé (urgentné) opatrenia na roky 2022 – 2023

II.1 A Opatrenia na zachovanie jedinečnej svetovej hodnoty územia lokality PRLA Vlkolíneec, udržateľného „živého“ fungovania zachovaného sídelného celku a zachovanie jeho tradícií

OPATRENIE A1 – Studňa: je potrebné zistiť jej súčasný stav, vyčistiť, obnoviť jej pôvodnú funkciu, verifikovať kvalitu vody a vhodným spôsobom zabezpečiť pred znehodnotením návštevníkmi príp. vandalmi.

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE A2 – Zvonica: akútne riešiť jej naklonenie a zabezpečiť dotáciu (napr. z Programu Ministerstva kultúry SR Obnovme si svoj dom) na jej opravu, stabilizáciu a obnovenie.

Zodp. Mesto Ružomberok:

žiadosť na NFP z programu Obnovme si svoj dom vypracuje Referát projektov a grantov MsÚ

OPATRENIE A3 – Kostol: je potrebná revízia a údržba kostola, potrebné je realizovať aj náter strechy.

Zodp. vlastníci nehnuteľnosti po konzultácii s KPÚ Žilina

OPATRENIE A4 – Vypracovať systém pravidelnej analýzy a sledovania stavu konštrukcií, strešnej krytiny a vlastnej hmoty objektov. Pravidelne vyhodnocovať výsledky obhliadky a analýzy stavu objektov. Prijímať opatrenia na spomalenie degradačných procesov a na zamedzenie rozsahu škôd spôsobenými biologickými a klimatickými vplyvmi. Systém pravidelného analytického sledovania premietnuť do plánu údržby objektov PRLA Vlkolíneec s určením časového intervalu realizácie preventívnych opatrení. Výsledky analýzy využiť pri príprave podkladov na vypracovanie harmonogramu zásahov väčšieho rozsahu a komplexných rekonštrukcií vrátane vypracovania predpokladaného rozpočtu a možných zdrojov financovania. **Spôsob zabezpečenia:** Komisia zložená z odborníkov KPÚ Žilina, odborníkov na drevené konštrukcie, výrobu šindľovej krytiny a pod.

Zodp. Mesto Ružomberok v súčinnosti s Krajským pamiatkovým úradom v Žiline a Liptovským múzeom

OPATRENIE A5 – Premietnuť výsledky monitoringu a analýzy stavu objektov do systému poradenstva pre vlastníkov objektov v oblasti preventívnej ochrany proti biologickým a klimatickým degradačným procesom a ako predchádzať ich vzniku.

Zodp. Mesto Ružomberok v súčinnosti s Krajským pamiatkovým úradom v Žiline a Liptovským múzeom

OPATRENIE A6 – Riešiť objekty v havarijnom stavebno-technickom stave – Mesto Ružomberok v súčinnosti s Krajským pamiatkovým úradom (KPÚ) Žilina spracovať postup akútnej záchrany objektov v havarijnom stave – v spolupráci s majiteľmi a správcami objektov.

Zodp. Mesto Ružomberok v súčinnosti s Krajským pamiatkovým úradom v Žiline a Liptovským múzeom

OPATRENIE A7 – Odstrániť z prostredia pamiatkovej rezervácie rôzne insitné drevené plastiky, objekty pseudoludového charakteru umiestnené na pozemkoch a pri vodnom toku; vypracovať usmernenie týkajúce sa úpravy priestorov pred domami, na prístupovej ceste (*poznámka – opatrenie smeruje o. i. aj k tomu, aby obyvatelia nedávali na cestu nevkusné stoly, stoličky na prezentáciu a predaj predmetov*)

Zodp. Mesto Ružomberok v súčinnosti s OZ Vlkolíneec a obyvateľmi Vlkolínce

OPATRENIE A8 – Preveriť, posúdiť a zdokumentovať, či charakteristické diaľkové pohľady, navrhnuté v roku 2007 v Rozhodnutí Pamiatkového úradu SR (č. PÚ–07/1520-11/7509/And.) zodpovedajú aktuálnemu stavu. V prípade potreby identifikovať nové pozorovacie miesta, z ktorých je možné v súčasnosti pozorovať jedinečné znaky PRLA a okolitej krajiny.–V súčinnosti v Mestom Ružomberok

a vybranými zainteresovanými subjektami zabezpečiť odstránenie náletových drevín brániacich výhľadom.

Zodp. s Krajský pamiatkový úrad v Žiline v súčinnosti v Mestom Ružomberok, OZ Vlkolínec a vybranými zainteresovanými subjektami

II.1. B Opatrenia v oblasti riadenia/manažmentu, legislatívnej oblasti a zabezpečenia finančných zdrojov

ZABEZPEČENIE PROFESIONÁLNEHO RIADENIA/MANAŽMENTU LOKALITY:

OPATRENIE B1 – Urýchlene pripraviť, schváliť a finančne zabezpečiť systém riadenia Vlkolínce: jasne a jednoznačne definovať kompetencie a požiadavky, ktoré činnosti by mal riadiaci subjekt správca/manažér vykonávať (najskôr treba zdefinovať náplň práce, kompetencie a finančné zdroje). Zároveň je potrebné zabezpečiť stáleho údržbára pre osadu, ktorý by bol zodpovedný za operatívnu údržbu v osade a ktorý by mal vypracovaný pracovný plán činnosti a údržby na celý rok.

Zodp.: Mesto Ružomberok

OPATRENIE B2 Po schválení nového systému riadenia (opatrenie 1) doplniť štatút mestskej časti Ružomberok – Vlkolínec o pozíciu správcu a spôsob manažmentu lokality.

Zodp.: Mesto Ružomberok

OPATRENIE B3 – Určiť na prechodné obdobie (kým sa nedorieši definitívna forma riadenia lokality Vlkolínec – Opatrenie 1) zodpovednú osobu – správcu pre riadenie a chod Vlkolínce a/alebo operatívnu a kompetentnú pracovnú skupinu pre Vlkolínec – ich úlohou bude pôsobiť ako mediátor medzi domácimi obyvateľmi a zainteresovanými subjektmi, spolupracovať pri získavaní financií a príprave projektov pre Vlkolínec v rôznych oblastiach, pomôcť pri riešení problémov v osade, zabezpečovať poradenskú činnosť z odborných organizácií (dotácie...), osveta, zastupovať obyvateľov. Správca by mal byť hnacou silou, zodpovednou a dôveryhodnou osobou, na ktorú sa obyvatelia môžu spoľahnúť, ktorý by prispel k sociálnemu stmeleniu, zlepšeniu medziľudských vzťahov v obci. Je potrebné zabezpečiť finančné zdroje na pracovné aktivity takejto osoby.

Zodp.: Mesto Ružomberok

Zdôvodnenie k opatreniam B1, B2 a B3

Súčasný spôsob riadenia a manažmentu lokality Vlkolínec nie je postačujúci. Aj keď Rada pre Vlkolínec významne prispieva k plneniu potrebných úloh v lokalite Vlkolínec, pre systémové, dynamické a progresívne riadenie lokality chýba operatívny manažment. Rada pre Vlkolínec sa stretáva 2x do roka a nemá kompetencie zabezpečovať operatívne denné riadenie potrebných úloh. Preto je nutné vytvoriť pracovnú pozíciu správcu – manažéra pre územie Vlkolínce.

Odporúčame čo najskôr schváliť a zabezpečiť profesionálny manažment a riadenie lokality Vlkolínec kvalifikovaným správcou / manažérom lokality. Správca – manažér lokality Vlkolínec by zabezpečoval operatívnu koordináciu a spoluprácu hlavných aktérov (vrátane spolupráce so súkromným sektorom) na dennej báze pri spravovaní lokality a pri realizácii úloh súvisiacich s ochranou, obnovou a údržbou.

Pozíciu správcu treba vytvoriť ako trvalú pozíciu s jasne definovanými kompetenciami. Správca lokality Vlkolínec by mal byť kľúčovou, rešpektovanou a nezávislou odbornou osobnosťou. Jeho úlohou by bolo koordinovať vzájomnú spoluprácu všetkých zainteresovaných subjektov, vykonávať úlohu projektového manažéra, získavať finančné prostriedky z dostupných dotačných programov a grantových schém na zachovanie, obnovu a revitalizáciu lokality Vlkolínec, koordinovať spoločnú prípravu a realizáciu návrhov projektov. Zabezpečoval by tiež denný kontakt s miestnymi obyvateľmi a súčinnosť s ostatnými dotknutými subjektmi. Okrem manažéra by mal mať Vlkolínec aj svojho údržbára.

Veľmi dôležité je zabezpečiť operatívny manažment osady Vlkolínce na rok 2022 (t.j. na prechodné obdobie – kým sa nedorieši definitívna forma riadenia lokality Vlkolínec – Opatrenie B1) zodpovednou a spoľahlivou osobou / dočasným správcou / alebo operatívnu pracovnú skupinu zodpovedných pracovníkov Mesto Ružomberok.

PREROKOVANIE MANAŽMENTOVÉHO PLÁNU A SCHVÁLENIE AKČNÉHO PLÁNU

OPATRENIE B4 – Oboznámiť obyvateľov mestskej časti Vlkolíneec, vlastníkov nehnuteľností vo Vlkolíneec a všetkých významných zainteresovaných partnerov s návrhom Manažmentového plánu 2022 – 2031 pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO a s návrhom jeho Akčného plánu. Následne prerokovať v Mestskom zastupiteľstve (MsZ) Mesta Ružomberok návrh Manažmentového plánu a schváliť jeho časť: návrh Akčného plánu. Výslednú verziu Manažmentového plánu zverejniť, vytlačiť a zabezpečiť jeho distribúciu miestnym obyvateľom a všetkým zainteresovaným subjektom. Zabezpečiť, aby bol Manažmentový plán k nahliadnutiu aj v Dome UNESCO

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE B5 – Trvalá úloha od roku 2022: Zabezpečiť pravidelné vypracovanie ročných plánov činností. Na každý rok prerokovať a schváliť v MsZ Mesta Ružomberok ročný plán úloh pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec a zabezpečiť kontrolu plnenia úloh.

Zodp. Rada pre Vlkolíneec

Zdôvodnenie k opatreniam B4 a B5:

Manažmentový plán a jeho návrhová časť Akčný plán sú základnými podkladmi zahŕňajúcimi relevantné informácie o súčasnom stave lokality Vlkolíneec a návrhy opatrení – urgentné, strednodobé a dlhodobé (v horizonte do roku 2031 a s výhľadom do roku 2040). Preto je potrebné, aby pred prerokovaním tohto dokumentu v MsZ Mesta Ružomberok a pred schválením jeho časti: návrhu Akčného plánu boli s dokumentom oboznámení aj miestni obyvatelia, vlastníci nehnuteľností a všetci významní zainteresovaní partneri. Je osobitne dôležité, aby bol dokument prerokovaný v MsZ Mesta Ružomberok, aby jeho časť: návrh Akčného plánu bola schválená MsZ Mesta Ružomberok a aby sa jeho plnenie pravidelne každý rok kontrolovalo.

ZABEZPEČENIE SPOLUPRÁCE VŠETKÝCH ZAINTERESOVANÝCH PARTNEROV

OPATRENIE B6 – Zabezpečiť postup a nástroje implementácie Manažmentového plánu 2022 – 2031 pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec a vypracovať:

- Memorandum o vzájomnej spolupráci všetkých zainteresovaných partnerov na obnove a rozvoji lokalita svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec.
- Realizačný plán krátkodobých opatrení na roky 2022 a 2023 a predbežný návrh strednodobých a dlhodobých opatrení do roku 2030 pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec,
- Praktickú príručku manažmentu lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec.

Zodp. Mesto Ružomberok: žiadosť na NFP z programu Obnovme si svoj dom vypracuje Referát projektov a grantov MsÚ v spolupráci s Katolíckou univerzitou v Ružomberku

OPATRENIE B7 – Pripraviť a čo najskôr schváliť v MsZ Mesta Ružomberok Memorandum o vzájomnej spolupráci všetkých zainteresovaných partnerov na zachovaní, obnove a revitalizácii lokality svetového dedičstva Vlkolíneec a jej ochranného pásma. Do prípravy Memoranda zapojiť aj miestnu komunitu.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so všetkými zainteresovanými partnermi a so zapojením miestnych obyvateľov a vlastníkov nehnuteľností

Zdôvodnenie

Je potrebné prijať spoločnú dohodu všetkých zainteresovaných subjektov, ktorí na Vlkolínci pôsobia alebo budú pôsobiť a pripraviť ju v spolupráci s miestnymi obyvateľmi, aby sa zabezpečila vzájomná dôvera, komunikácia, spolupráca a súdržnosť pri realizácii spoločných cieľov. V Memorande je potrebné dohodnúť presné kompetencie jednotlivých zainteresovaných subjektov a dohodnúť, ktoré aktivity, služby, podujatia, expozície atď. budú jednotlivé zainteresované subjekty zabezpečovať; zdefinovať plán obnovy, údržby a rozvoja územia PRLA a jej ochranného pásma na najbližšie obdobie (roky 2022 – 2023) a zároveň sa dohodnúť, z akých zdrojov sa budú tieto činnosti realizovať.

VYPRACOVANIE NÁVŠTEVNÉHO A PREVÁDKOVÉHO PORIADKU

OPATRENIE B8 – Vypracovať pre lokalitu Vlkolíne návštevný a prevádzkový poriadok, v ktorom budú riešené práva a povinnosti miestnych obyvateľov, chalupárov a návštevníkov lokality Vlkolíne a expozícií a objektov. Budú tu uvedené aj povinnosti „správcu“ lokality Vlkolíne zabezpečiť pre návštevníkov potrebné služby a ich bezpečnosť.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so Správou NP Veľká Fatra, KPÚ Žilina, OZ Vlkolíne, miestnymi obyvateľmi, vlastníkami nehnuteľností a ďalšími zainteresovanými partnermi

Zdôvodnenie:

Každý návštevník by sa mal pred vstupom do lokality, a to zo všetkých smerov, oboznámiť s návštevným a prevádzkovým poriadkom. Mal by vedieť, že sa nachádza v lokalite svetového dedičstva UNESCO a v ochrannom pásme NP Veľká Fatra. Na informačných paneloch (prepojenie na opatrenia D13 a D16) by mali byť uvedené pravidlá správania sa v lokalite Vlkolíne, informácie z hľadiska: ochrany prírody a krajiny (pravidlá vyplývajúce zo stupňov územnej ochrany, čo je zakázané, čo obmedzené, správanie sa pri strete s voľne žijúcou zverou a pod.), ochrany PRLA Vlkolíne a svetového dedičstva UNESCO (kde je možné vstupovať, čo je v území zakázané a pod.).

Návštevný poriadok by mal sledovať spokojnosť návštevníkov (poznámka: uvažovať o zvýšenom vstupnom a časť, napr. 1 euro, použiť adresne, napr. na údržbu ciest, toaliet a pod.). V návštevnom poriadku je nutné pre návštevníkov zrozumiteľne a jednoznačne uviesť za čo vo vstupnom platia, zdôrazniť túto informáciu na všetkých miestach, kde sa vyberá vstupné.

V návštevnom poriadku je potrebné riešiť aj riadené vstupy väčších skupín návštevníkov do Vlkolíne, počas hlavnej sezóny, ktoré by mali byť organizované len so sprievodcom. Zabezpečiť, aby návštevníci rešpektovali zatvárací čas (napr. v letnej sezóne do 19:00 hod., odporúčame umiestniť na všetkých vstupoch tabule s otváracími hodinami pre turistov a návštevníkov už v Trlenskej doline na viditeľnom mieste pre prichádzajúcich aj na autách (často sa stáva, že ešte v neskorých večerných hodinách pride zázjazd a skupiny turistov vyrušujú miestnych obyvateľov).

OPATRENIE B9 – Zabezpečiť profesionálny marketing v oblasti plánovania a realizácie účinnej formy informovania návštevníkov pred hlavnou sezónou, aby mali návštevníci dôvod na opakovanú návštevu. Vypracovať komplexnú ponuku pre návštevníkov, čo je možné vidieť vo Vlkolíne a jeho širšom okolí, ktoré zaujímavé lokality (kultúrne, historické a prírodné pamiatky) a podujatia v širšom okolí Vlkolíne (v okrese Ružomberok alebo na Liptove) by bola ponuka navštívenia atraktívnych miest a realizácia aktivít celoročná.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíne

Zdôvodnenie

Plánovaním a informovaním o možnostiach rekreácie a oddychu na lokalite a v jej okolí sa dosiahne, že si návštevníci naplánujú návštevu v blízkosti lokality Vlkolíne na niekoľko dní a dosiahlo by sa vytváranie aktivít rozptylu návštevníkov do okolia Vlkolíne.

OPATRENIE B10 – Pomoc, konzultácie, poradenstvo a školenia pre vlastníkov a správcov národných kultúrnych pamiatok: Mesto Ružomberok v spolupráci s KPÚ Žilina zabezpečí pravidelné poskytovanie informačnej pomoci, konzultácií a školení na prípravu žiadostí o získanie finančnej podpory z programu Ministerstva kultúry SR “Obnovme si svoj dom“ a z iných dostupných grantových schém.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s Krajským pamiatkovým úradom Žilina

OPATRENIE B11 – Vzhľadom na špecifickú situáciu súvisiacu s pandémiou Covid-19 pripraviť na rok 2022 zoznam podujatí v limitovanom počte, obmedziť počet podujatí a venovať energiu nastaveniu systému prevádzky a riadenia do budúcnosti.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíne a ďalšie zainteresované subjekty

OPATRENIE B12 – V roku 2022 začať realizovať reálne kroky na výkup nehnuteľností do vlastníctva Mesta Ružomberok, ktoré budú predstavovať podmienky pre rozvoj organizačno-technického zázemia pre riadenie lokality Vlkolíneč.

Zodp. Mesto Ružomberok

II.1. C Opatrenia v oblasti bezpečnosti miestnych obyvateľov a návštevníkov a bezpečnosti objektov lokality svetového dedičstva Vlkolíneč

OPATRENIE C1 – Požiarne nádrže: urobiť revíziu ich súčasného stavu, či spĺňajú kritéria protipožiarnych nádob (objem, prístupnosť), ak nie, zabezpečiť ich obnovu, vybudovať hlbšie požiarne nádrže ako boli v minulosti, označenie ich funkcie hlavne pre návštevníkov (spolupráca: Dobrovoľný hasičský zbor (DHZ) Vlkolíneč a OZ Vlkolíneč + vzájomná dohoda o ich pravidelnej údržbe). *Poznámka: Požiarne nádrže existovali – mesto ich prebudovalo na kamenné jazierka, nevhodné ani na požiarne ponorné čerpadlá. Vybudované sú tiež hydranty bez dostatočnej kapacity vody.*

Zodp. Mesto Ružomberok, Oddelenie vnútornej správy MsÚ v spolupráci s DHZ

OPATRENIE C2 – Vybaviť hasičskými prístrojmi tie domy a ďalšie objekty, kde ešte chýbajú. Dobudovať požiarnu signalizáciu (BOZP – mesto Ružomberok). *Poznámka: Zabezpečenie hasiacich prístrojov pre objekty vo Vlkolínci už tretí rok zabezpečuje z vlastných zdrojov OZ Vlkolíneč. Zakúpilo a rozdalo pre potreby vlastníkov nehnuteľností už 39 prístrojov v spolupráci s DHZ. Každý rok sa na náklady OZ Vlkolíneč zabezpečujú revízie, čistenie a prehliadky komínov.*

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneč, DHZ Vlkolíneč

OPATRENIE C3 – Doplniť 2-3 kusy hydrantov v osade Vlkolíneč a rozšíriť Požiarnu zbrojnicu o priestor na bezpečné uloženie protipožiarneho (hasičského) vozíka.

Zodp. Mesto Ružomberok, oddelenie vnútornej správy MsÚ

OPATRENIE C4 – Zabezpečiť častejšie hliadky mestskej polície najmä v letných mesiacoch (fajčenie a odhadzovanie ohorkov na zem a výskyt cyklistov v dedine, nevhodné parkovanie a iné porušovania pravidiel a zákonov).

Zodp. Mestská polícia

OPATRENIE C5 – Zabezpečiť základné zdravotnícke potreby, vrátane prvej pomoci, dohodnúť sa na ich umiestnení tak, aby boli prístupné kedykoľvek (napr. nainštalovať defibrilátor, ktorý je nenahraditeľný pomocník pri poskytovaní prvej pomoci, pred príchodom záchranej služby).

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE C6 – Zaučať budovať účinný systém oplotenia pozemkov (v súlade s odporúčaniami v novom ÚPN zóny PRLA Vlkolíneč), ktorý by zabránil prístupu voľne žijúcej zveri. Ide o dlhotrvajúce problémy, ktoré sa začali významnejšie prejavovať už na konci 80. a 90. rokov 20. storočia. V posledných rokoch sa však tieto problémy výrazne zvýšili.

Zodp. Vlastníci pozemkov v spolupráci s KPÚ v Žiline, Okresnou poľovníckou komorou – Ružomberok, Mestskými lesmi, spol. s r.o. Ružomberok a Správou NP Veľká Fatra

II.1. D Opatrenia v oblasti infraštruktúry a rozšírenia služieb pre miestnych obyvateľov a návštevníkov

OPATRENIE D1 – Prístupová cesta do Vlkolínce: vyžaduje urýchlenú komplexnú opravu, je potrebné vybudovať novú cestu, nie lokálne dočasné "riešenia". Cestu je potrebné pravidelne udržiavať (aj krajnice), v zime posypávať, na jar odstraňovať zvyšky posypu a vyriešiť bezpečnosť dopravy – dobudovať výhybne alebo jednoduchý semafor na riadenie dopravy v úzkych úsekoch cesty.

**Zodp. Mesto Ružomberok, údržba: Oddelenie vnútornej správy MsÚ
príprava projektovej dokumentácie: Oddelenie investícií MsÚ**

Poznámka – aktuálny stav:

Pre Vlkolíneč sú v investičnom pláne na rok 2022, resp. na najbližšie roky dve projektové dokumentácie: **Projektová dokumentácia rekonštrukcia cesty na Vlkolíneč**. Zatiaľ je spracovaná dokumentácia pre územné rozhodnutie (ÚR). P. Alušic zabezpečuje výkup pozemkov pod predmetnou cestou. Po výkupe pozemkov sa vybaví územné rozhodnutie, následne bude spracovaný projektový dokument (PD) pre stavebné povolenie (SP) a prebehne proces stavebného povolenia. Po stavebnom povolení bude potrebný realizačný projekt.

Predpokladané náklady na všetky stupne projektovej dokumentácie sú: **60 000 €**.

Predpokladaný investičný náklad na realizáciu novej cesty na Vlkolíneč je cca **1 500 000 €**.

OPATRENIE D2 – Doplniť navigáciu a dopravné značenie miest vjazdu do Vlkolínca z diaľnice (pri jej spustení) a z cesty R1+ pravidelne čistenie ich okolia (odstraňovanie buriny, náletových drevín).

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE D3 – Doriešiť rizikový úsek cesty – prístupová cesta do Vlkolínca z Trlenskej doliny po zákrutu pri zábradlí, kde vyvierá voda; problém je v zime, úsek zľadovatený z vyvierajúcej vody pri ceste, riešenie: častejšie čistenie rigolov pri ceste, odvodnenie, dobudovať drenážne rúry pri ceste (skrytou formou), vypracovať projekt. Rizikovými úsekmi sú aj miesta hneď pod dedinou na prvej zákrute nad pokladňou.

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE D4 – Pravidelne udržiavať cestu v dedine (výmole, zvýšená prašnosť, najmä v jarnom období neodstránený posyp z cesty) – prioritou je zlepšiť a zintenzívniť údržbu cesty v zimnom období (odhrňovanie snehu a posyp cesty v skorých ranných hodinách, posyp materiálom bez soli – cesta je v tesnom blízkosti vodného zdroja, ochranného pásma NP Veľká Fatra, po zimnom období odstraňovať zvyšky posypového materiálu.

Zodp. Mesto Ružomberok, technické služby Ružomberok, a.s., OZ Vlkolíneč

OPATRENIE D5 – Riešiť parkovisko:

- problém s pribúdajúcimi autami stojacimi priamo v dedine, vyriešiť otázky, kde si majú zaparkovať autá domáci obyvatelia a chalupári; riešenie: vybudovanie parkoviska pre domácich obyvateľov a chalupárov mimo zastavaného územia – uvažuje sa o podzemnom parkovisku skrytou formou, alebo navrhnuť využitie nefunkčných stodôl, prispôbiť a rekonštruovať ich na parkovacie účely (OZ Vlkolíneč v spolupráci s Mestom Ružomberok),
- urgentne riešiť odstavnú plochu pre osobné autá návštevníkov (parkovisko, ktoré vybudovala firma Vlkolíneč-Unesco spol. s r. o. bez povolenia vyvoláva konflikty – dve pokladničné kasy, chýbajúce povolenie na umiestnenie parkoviska, počas letnej sezóny sa tvoria zápchy, autá parkujú na oboch stranách prístupovej cesty, absencia koordinácie, zhoršená dostupnosť a priechodnosť po ceste),
- urgentne navrhnuť systém parkovania pre návštevníkov, pre domácich a realizovať ho.

Zodp. Mesto Ružomberok

príprava projektovej dokumentácie: Oddelenie investícií MsÚ

Poznámka – aktuálny stav:

Projektová dokumentácia urbanizácia Trlenská dolina – Vlkolíneč. Jedná sa o vybudovanie parkoviska s objektom klientskeho (informačného) centa. Zatiaľ je spracovaná dokumentácia pre územné rozhodnutie. V súčasnosti prebiehajú rokovania so Slovenským pozemkovým fondom o odkúpení pozemkov. Po výkupe pozemkov sa vybaví územné rozhodnutie, následne bude spracovaný projektový dokument pre stavebné povolenie a prebehne proces stavebného povolenia. Po stavebnom povolení bude potrebný realizačný projekt.

Predpokladané náklady na všetky stupne projektovej dokumentácie sú: **40 000 €**.

Predpokladaný investičný náklad na realizáciu cca: **270 000 €**

OPATRENIE D6 – Expozície: definovať kritéria pre pojem „expozícia“ a dbať o vypracovanie komplexnej ponuky expozícií sprístupnených návštevníkom aj z hľadiska odborného historicko- etnologického a aj obsahového, aby nedochádzalo k zbytočnej duplicitě expozícií a obsiahli celú škálu možností expozičnej prezentácie v objektovej skladbe PRĽA. Vypracovať stratégiu rozvoja expozícií s/bez obsluhy (čítačky kódov), otváracie hodiny – zjednotiť, predĺžiť napr. do 19:00 hod. v hlavnej sezóne, jeden sprievodca pre viac expozícií.

Zodp. Mesto Ružomberok, Liptovské múzeum, OZ Vlkolíneč

OPATRENIE D7 – Služby Slovenskej pošty – potrebné zvýšiť doručovanie aspoň na 2 krát do týždňa, napr. ešte v pondelok a piatok.

Zodp. Mesto Ružomberok

Zdôvodnenie:

Služby zabezpečované doručovateľkou len 1 krát do týždňa v piatok nie sú postačujúce, najmä nie pre úradné zásielky do vlastných rúk.

OPATRENIE D8 – Doprava do Vlkolínce: potrebné zaviesť pravidelný spoj 2 až 3 krát denne (ráno, poobede, večer), aspoň mikrobús (10 a viac miestny) s reklamou UNESCO Vlkolíneč

Zodp. Mesto Ružomberok

Zdôvodnenie:

V letných mesiacoch v roku 2021 ostali Vlkolíňčania po prvýkrát bez autobusu. Kapacita taxi služby (2 krát do týždňa a len 5 miestne autá so šoférom) je nedostatočná. Do budúca je potrebné počítať so zvyšujúcim sa počtom domácich obyvateľov, najmä školopovinných detí a autobus by mohol byť pri dobrej informovanosti využívaný aj návštevníkmi lokality Vlkolíneč.

OPATRENIE D10 – Ambulantný predaj a príležitostný trh: Nájsť jedno vhodné miesto („hniezdo“ predajcov), stanoviť podmienky pre trhovú miestu na predaj miestnych produktov (vzhľad, presné umiestnenie, druh ponúkaného tovaru, prevádzkové hodiny – sú už uvedené v platnom VZN).

Zodp. Mesto Ružomberok po konzultácii s Krajským pamiatkovým úradom Žilina

OPATRENIE D11 – Služby, predaj suvenírov: navrhnuť špeciálne „vlkolínske“ suveníry („vlkolínsku značku“) + ich pravidelne dopĺňanie (napr. kvôli zberateľom), miestne výrobky, zabezpečiť marketing, pravidelné články, propagačný materiál, súťaže (pre rôzne cieľové skupiny), vymyslieť „vlkolínsku“ aktivitu/aktivity.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneč, miestni obyvatelia

OPATRENIE D12 – WIFI: Zaviesť vysieláč so silným signálom pre internet.

Zodp. Mesto Ružomberok

Zdôvodnenie:

WIFI s kvalitným signálom je nutné pre rozšírenie kamerového systému v osade a využívanie aplikácií, web navigácií, virtuálnych sprievodcov a tiež pre zvýšenie komfortu obyvateľov a chalupárov v súvislosti s využívaním internetu.

OPATRENIE D13 – WC: Sprevádzkovať WC počas otváracie doby, v čase, kedy sú prístupné platené expozície (celoročne). Urgentné – WC postaviť, prevádzkovať, zabezpečovať pravidelnú hygienickú starostlivosť a udržiavať.

Zodp. Mesto Ružomberok

II.1. E Opatrenia v oblasti obnovy a revitalizácie ochranného pásma a prímokových záhrad

OPATRENIE E1 – Zabezpečiť vypracovanie jednoduchých pozemkových úprav pre PRĽA Vlkolíneč, vrátane jej ochranného pásma, vysporiadať vlastnícke vzťahy k pôde. Je to nevyhnutná podmienka na realizáciu ďalších manažmentových opatrení podmienených vysporiadaním vlastníctva k pozemkom.

Zodp. Mesto Ružomberok, konzultácia z Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Sekcia pozemkových úprav

OPATRENIE E2 – Odstraňovať náletovú vegetáciu a postupujúcu sukcesiu na pozemkoch vo vlastníctve mesta a iných dohodnutých pozemkoch v nájme PD Ludrová alebo Mesta Ružomberok.

Zodp. Mesto Ružomberok, PD Ludrová

OPATRENIE E3 – Označiť vstupy do ochranného pásma PRĽA Vlkolíne z každého prístupového bodu pred vstupom do OP Vlkolíne uviesť informáciu o tom, že vchádzame do OP Vlkolíne, kde platia špeciálne pravidlá a umiestniť návštevny poriadok Vlkolíne.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíne po konzultácii s KPÚ Žilina

OPATRENIE E4 – Označiť hranice ochranného pásma po celom jeho obvode (napr. formou hraničných kameňov alebo stĺpikov).

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíne po konzultácii s KPÚ Žilina

OPATRENIE E5 – Príprava sena pre lesnú zver.

Zodp. OZ Vlkolíne v spolupráci s Mestskými lesmi, spol. s r.o. Ružomberok

II.1 F Opatrenia v oblasti starostlivosti o životné prostredie (údržba zelene, ochrana prírody a krajiny, opatrenia vo vodnom hospodárstve, odpadovom hospodárstve, adaptačné opatrenia na zmenu klímy, zabezpečenie čistoty a poriadku v osade Vlkolíne)

OPATRENIE F1 – Zabezpečiť pravidelnú údržbu zelene popri prístupovej ceste (častejšie kosenie krajnic a hlavne opíľovanie konárov kríkov, stromov prevísajúcich a zasahujúcich do cesty (zlý výhľad v zákrutách) a na cintoríne.

Zodp. Technické služby Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíne (vzájomná dohoda).

OPATRENIE F2 – Pripraviť pozemky na vybudovanie ovocného (slivkového) sadu, vrátane včelárstva.

Zodp. OZ Vlkolíne

OPATRENIE F3 – Urgentne vyriešiť problém so zamrzajúcim stojanom na vodnú pumpu v strede dediny – okrem toho celoročne, ale najmä v zimnom období je zlá manipulácia páky na pumpe – stále sa kazí, je potrebné doplniť trváci oznam so zrozumiteľným návodom na správnu manipuláciu.

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE F4 – Urgentne riešiť čistiareň odpadových vôd (ČOV): urgentne urobiť kontrolu, revíziu súčasného stavu ČOV, problém: pretekajúce odpadové vody z ČOV do potoka pod ČOV, oprava, alebo vybudovať novú ČOV, ktorá bude spĺňať normy EÚ legislatívy a prispôbená zvyšujúcejmu sa počtu obyvateľov a návštevníkov, chalupárov;. Do budúcnosti uvažovať o ekologickejšej forme ČOV, napr. koreňová ČOV – inšpirácia environmentálnymi projektami v dedinách v ČR (napr. ekodolina Hostětín a i.). ČOV funguje dlhé roky ako obecná **žumpa**, čistenie je nastavené na 26 obyvateľov. Vyberá sa 1x týždenne, t. č. prichádzajú častejšie, pretože dochádza k priesakom a preplneniu kanála nad ČOV, ktorý sa vylieva do potoka. V zime, v nepriaznivých klimatických podmienkach sa k ČOV fekálne auto nedostane (aj niekoľko mesiacov). Často dochádza k upchávaniu, preto je potrebné časté vyprázdňovanie nádrže. V r. 2020 a 2021 v súvislosti s pandemiou Covid-19 boli objekty vo Vlkolíne oveľa intenzívnejšie využívané chalupármi, ktorí realizovali prácu doma (tzv. home office). Nutné zaviesť systém pravidelného čistenia a údržby ČOV, ktorá aktuálne funguje ako septik, patrí Vodárenskej spoločnosti Ružomberok, a. s. Nutné je riešiť odkanalizovanie celej Trlenskej doliny – presadiť ako prioritu pre Vodárenskú spoločnosť Ružomberok, a. s.).

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE F5 – Vodné hospodárstvo – urgentné opatrenia (do 2 rokov):

- vyčistiť koryto potoka v hornom a dolnom
- opraviť kamenné opevnenie brehov potoka, oprava žľabov (Obr.1),
- prečistiť priepusty (Obr.2),
- opraviť drevené odrážky na odvádzanie zrážkovej vody (Obr. 3).

Obr. č. 1: Oprava kamenného opevnenia brehov (foto: P. Caban, jeseň 2021)

Obr. č. 2: Prečistenie priepustov (foto: P. Caban, jeseň 2021)

Obr. č. 3: Oprava drevených odrážok na odvádzanie zrážkovej vody (foto: P. Caban, jeseň 2021)

**Zodp. Mesto Ružomberok – Oddelenie vnútornej správy MsÚ
v spolupráci s OZ Vlkolíneec a Správou povodia horného Váhu, DHZ Vlkolíneec**

OPATRENIE F5 – Vypracovať režim starostlivosti o Vlkolínsky potok počas roka:

- údržba priepustu v Suchom Hrabove,
- čistenie rezervoára nad včelínom,
- údržba celého toku až po ČOV od štrku a posypu,
- čistenie mreže pod včelínom,
- čistenie protipožiarnych nádrží po silných dažďoch od blata a posypu,
- čistenie a prehlbovanie potoka po silných dažďoch.

**Dohoda medzi: Oddelením vnútornej správy MsÚ,
DHZ Vlkolíneec, OZ Vlkolíneec a Správou povodia horného Váhu**

OPATRENIE F6 – Opraviť stojiská pre nádoby určené na odpad, vytvoriť podmienky pre triedenie odpadu, vhodne ich lokalizovať (nie nad potokom ako je teraz), vizuálne zakryť zberné nádoby, vymeniť zbernú nádobu na sklo (v súlade s platnou legislatívou, požiadavkami KPÚ Žilina a predpismi bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci), doplniť nádobu na biologicky rozložiteľný odpad (v súlade s platnou legislatívou), zabezpečiť nádobu na odpad na cintoríne – nádoba na sklo, plast, biologicky rozložiteľný odpad a vypracovať systém vyprázdňovania zberných nádob. Je potrebné vymeniť poškodené drevené stojisko (plot) a vytipovať aspoň dve miesta na odpadové koše pre psie exkrementy (po konzultácii s KPÚ Žilina).

Zodp. Technické služby Ružomberok, a.s. a Komunálne služby Mesta Ružomberok po konzultácii s KPÚ Žilina

OPATRENIE F7 – Vypracovať opatrenia v Programe odpadového hospodárstva Mesta Ružomberok s dôrazom na zamedzenie prístupu voľne žijúcich živočíchov (predátorov) k nádobám s odpadom v zastavanom území Vlkolínca.

Zodp. Technické služby, a.s. Ružomberok – po konzultácii so Správou NP Veľká Fatra, ML spol. s r.o. Ružomberok, Okresnou poľovníckou komorou – Ružomberok a KPÚ Žilina

OPATRENIE F8 – Riešiť systém odvádzanie zrážkovej vody z dvorov. Pôvodne boli v medzierkach medzi domami odtokové žľaby, ktoré vlastníci udržiavali. Pokiaľ sa systém neudržiava, tak pri privalových zrážkach môže voda a topiaci sa sneh zo striech podmývať nižšie postavené objekty a komunikácie (napr. prival vody v minulosti takto poškodil cestu pri bývalej škole). Vybudovať systém na zachytávanie a zadržiavanie zrážkovej vody (napr. podzemné zásobníky, ktoré sa v praxi používajú ako adaptačné opatrenie na meniacu sa klímu a vizuálne by nenarúšali ráz krajiny). Zachytenú vodu využívať na zavlažovanie v období sucha. Je potrebné sa pri návrhu opatrení inšpirovať inými horskými oblasťami a prihliadať na špecifickosť územia Vlkolínca. Zvážiť aj možnosť zachytávania dažďovej vody zo striech, pri jej využívaní je však potrebné posúdiť jej vhodnosť (napr. na zavlažovanie záhrad), keďže môže byť znečistená z farieb a olejov, ktoré sa pravidelne používajú pri údržbe a náteroch striech.

Zodp. Mesto Ružomberok, Oddelenie vnútornej správy MsÚ a ďalší zainteresovaní partneri v spolupráci s odbornou organizáciou

OPATRENIE F9 – Zlepšiť údržbu a čistotu verejných priestorov v osade Vlkolíneč aj v Trlenskej doline, zabezpečiť opravy a údržbu mobiliáru (lavičky, prístrešky, infotabule, súkromné nehnuteľnosti), opravy a údržbu okolia (studničky a pod.), pravidelný náter nehnuteľností, nastaviť systém jednoduchej údržby (koše, smeti, cesty, potok, drevené odrážky – a to nielen v osade Vlkolíneč, ale aj v jej bezprostrednom okolí (smer Krkavá skala). Zabezpečiť, aby aj smetné koše mimo zastavaného územia boli pravidelne vyprázdňované.

Zodp. Mesto Ružomberok, Komunálne služby Mesta Ružomberok a OZ Vlkolíneč

II.1. G Opatrenia v oblasti vzdelávania, propagácie, organizovania podujatí, monitoringu a tvorby informačného systému

OPATRENIE G1 – Skvalitniť a rozšíriť obsah webovej stránky o lokalite UNESCO Vlkolíneč. Na stránku je potrebné doplniť aj základné informácie pre obyvateľov Vlkolínca, súčasný obsah webovej stránky sa prioritne zameriava na potreby návštevníkov. Pre obyvateľov Vlkolínca by mohli byť na stránke pripravené informácie aj formou intranetu. Na stránku je potrebné doplniť aj oficiálne sociálne siete so značkou lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč.

Zodp. Mesto Ružomberok a správca webovej stránky

OPATRENIE G2 – Spracovať a pripraviť návrh na obnovu cezhraničnej spolupráce s lokalitami svetového dedičstva UNESCO (obec Hollókő v Maďarsku, Kroměříž, Litomyšl, Holašovice a Lednicko-valtický areál v Českej republike)

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneč a KU Ružomberok

OPATRENIE G3 – Stanoviť systém dodávania a aktualizácie informácií jednotlivými subjektmi a následne nastaviť systém zverejňovania informácií voči médiám, návštevníkom a miestnym obyvateľom. Zaviesť diskusie s miestnymi obyvateľmi zamerané na zber informácií a zdieľanie informácií.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými subjektami

OPATRENIE G4 – Vypracovať virtuálneho sprievodcu Vlkolíncom: vymyslieť, označiť expozície, pravidelne aktualizovať. Vypracovať pre Vlkolínec zo všetkých dostupných informácií o lokalite vytvorenú mapu, v ktorej budú informácie ponúkané tzv. po tematických vrstvách a s ktorou môžu pracovať všetci aktéri vo Vlkolínci a mať aktuálne a relevantné informácie.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci v spolupráci so zainteresovanými subjektami

OPATRENIE G5 – Zabezpečovať kultúrno-spoločenské podujatia: Oddelenie regionálnej politiky MsÚ Ružomberok plánuje organizovať: Remeslobranie v júni a septembri 2022 a počas leta Prezentácie remeselníkov v centrálnej časti Vlkolínce (jún, júl, august 2022); OZ Vlkolínec: plánuje v roku 2022 päť väčších akcií: Výstup na Sidorov, Stavanie mája, Fujara znie Vlkolíncom, Spomienková akcia SNP, Slávnosť sv. Mikuláša; Miestna organizácia záhradkárov plánuje v októbri 2022 Výstavu ovocia. Liptovské múzeum bude organizovať tradičnú akciu Poďakovanie za úrodu v septembri 2022; Dom UNESCO Vlkolínec sa zameria na menšie akcie typu zdobenie stromčeka, maľovanie vajíčok a pod. Odporúča sa podujatia organizovať pravidelne, aj mimo sezóny, nie iba hromadné podujatia, preferovať malé akcie (tiché, náučne, s menším počtom účastníkov), využiť animátorské služby miestnych obyvateľov.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolínec, Dom UNESCO a ďalšie organizácie

OPATRENIE G6 – Zabezpečiť pravidelné školenia a workshopy vo Vlkolínci pre návštevníkov, ktoré by sa zameriavali prioritne na remeslá tradičné pre daný región a na využitie tradičných spôsobov hospodárenia na účely revitalizácie kultúrnej krajiny.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolínec a ďalšie organizácie

OPATRENIE G7 – Zabezpečiť a vyškoliť kvalitných sprievodcov cestovného ruchu, za adekvátnu odmenu počas sezóny; vypracovať databázu kvalifikovaných sprievodcov cestovného ruchu, ktorí by boli schopní zabezpečiť sprievodcovské služby na základe dopytu aj mimo letnej sezóny; vypracovať systém hodnotenia spokojnosti so sprievodcami.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolínec a ďalšie organizácie

OPATRENIE G9 – Vypracovať ponuku rekreácie vo Vlkolínci a jeho okolí: navrhnuť trasu/trasy, ponuku strávenia viac dní vo Vlkolínci a širšom okolí pre rôzne cieľové skupiny, mimo sezóny prilákať návštevníkov aj rôznymi zaujímavými ekologickými a environmentálnymi aktivitami, ekotábormi pre deti a mládež, organizovať prímestské tábory a pod.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolínec, akademická pracoviská, Správa NP Veľká Fatra a ďalšie organizácie

II.2 Strednodobé opatrenia na roky 2022 – 2027 a dlhodobé opatrenia na roky 2022 – 2031 s výhľadom do roku 2040

II.2. A Opatrenia na zachovanie jedinečnej svetovej hodnoty územia lokality Vlkolíneec, udržateľného „živého“ fungovania zachovaného sídelného celku a zachovania jeho tradícií

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE A1: Aktualizovať Zásady ochrany pamiatkového územia PRLA Vlkolíneec a vypracovať (napr. formou metodické príručky s príkladmi a v návodmi techník obnovy) pravidiel na farebnosť fasád obytných domov a ich kamenných podmuroviek (typ farby, sýtosť, odtieň a pod.) a iné úpravy (napr. pri celkovej rekonštrukcii a obnove objektov v kategórii kultúrnych pamiatok a objektov, ktoré nie sú v kategórii kultúrnych pamiatok, ale nachádzajú sa v pamiatkovej rezervácii) pre miestnych obyvateľov, chalupárov, prevádzkovateľov a ďalších vlastníkov nehnuteľností vo Vlkolínci.

Zodp. Krajský pamiatkový úrad Žilina

OPATRENIE A2 Trvalým opatrením je zabezpečiť ochranu, údržbu a obnovu jednotlivých drevených a murovaných objektov – obytných domov, hospodárskych stavieb a verejných budov (kostol, škola, zvonica a studňa) v súlade so Zásadami ochrany pamiatkového územia PRLA Vlkolíneec a pravidlami, t.j. zachovať ich autentický výraz, proporcie, architektonické, konštrukčné, výtvarné i materiálové riešenia. Primerane chrániť dispozičné riešenie kultúrnych pamiatok a ostatných stavieb v kontexte ich súčasného využitia a komfortu bývania 21. storočia. Týka sa to aj všetkých obnovených objektov obytných domov a hospodárskych stavieb.

Zodp. Vlastníci drevených a murovaných objektov v súčinnosti s Krajským pamiatkovým úradom Žilina

OPATRENIE A3: Odstrániť z územia PRLA rušivé objekty zasahujúce negatívne do jednotného architektonického výrazu sídla s pamiatkovými hodnotami ako i nehnuteľnosti, ktorých hodnoty sú devalvované nevhodnými stavebnými úpravami.

Zodp. Mesto Ružomberok s usmernením Krajského pamiatkového úradu Žilina

OPATRENIE A4: Zintenzívniť a pravidelne udržiavať väzby s ďalšími lokalitami svetového kultúrneho dedičstva UNESCO s cieľom výmeny skúseností, inšpiratívnych príkladov a realizácie spoločných projektov (napr. cezhraničných alebo projektov V4) s lokalitami v susedných štátoch (Maďarsko, Poľsko, Česká republika, Rakúsko).

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíneec, akademickým sektorom a ďalšími zainteresovanými partnermi

OPATRENIE A5: Vypracovať motivačný program na podporu mladých rodín s cieľom návratu ľudí s trvalým pobytom do Vlkolínce (dotácie, sociálne podpory, ponuka práce).

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE A6: Koordinovať tvorbu pracovných príležitostí (služby v cestovnom ruchu, údržbe a obnove pamiatok) a plán zamestnávania domácich obyvateľov (a perspektívne nových, ktorí sa sem prisťahujú) s cieľom využiť ich zručnosti a schopnosti / resp. naučiť ich potrebné zručnosti.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíneec a ďalšími zainteresovanými partnermi

OPATRENIE A7: Vypracovať štúdiu na riešenie problematiky dopravy, zásobovania a parkovania pre domácich obyvateľov, miestnych podnikateľov a chalupárov, keďže ide o jeden z rozhodujúcich atribútov vo vzťahu k zachovaniu kľúčovej hodnoty: autentického charakteru / genius loci Vlkolínce ako lokality svetového dedičstva UNESCO vo väzbe na regulatívy ÚPN-Z PRLA Vlkolíneec (2020).

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíneec a ďalšími zainteresovanými partnermi

OPATRENIE A8: Zabezpečiť záchranu a obnovu ohrozených drevených hospodárskych objektov, najmä stodôl, z ktorých mnohé sú opustené a v dezolátnom stave. Možnými riešeniami by bolo:

- a) odkúpenie objektov Mestom Ružomberok, resp. Liptovským múzeom, OZ Vlkolíneec, príp. ďalšími subjektmi s následnou rekonštrukciou a umiestnením vhodných funkcií, pre ktoré dnes v osade chýbajú adekvátne kryté priestory,
- b) zjednodušenie postupu pri žiadosti o grant na opravu, resp. poradenská pomoc žiadateľom (vrátane právnej pomoci, pri riešení vlastníckych vzťahov a pod.),
- c) postupné vyškolenie remeselníkov z blízkeho okolia (napr. formou workshopov), ktorí by boli schopní rekonštrukciu objektov realizovať tradičným spôsobom, spojenie sa so strednými odbornými školami, poskytnúť možnosť duálneho vzdelávania – odborná prax pri obnove objektov PRLA (napr. Stredná lesnícka škola, Liptovský Hrádok; Stredná priemyselná škola stavebná, Veľká okružná 25, 010 01 Žilina), ako aj odborná prax v starostlivosti o okolitú krajinu (napr. Stredná odborná škola poľnohospodárstva a služieb na vidieku v Žiline),
- d) podpora živnostníkov (zo strany mesta Ružomberok a Žilinského samosprávneho kraja) zameraných na výrobu šindľov, dosák a pod., alebo zriadenie mestského výrobného podniku = možný zdroj pracovných príležitostí vo Vlkolínci, na Bielom Potoku, Ludrovej a pod.,
- e) podpora workshopov zo strany mesta Ružomberok s dosahom na finančnú položku v mestskom rozpočte určenú na realizáciu workshopov s multiplikačným efektom: spropagovanie tradičných aktivít, vyškolenie nových majstrov a príspevanie k samotnej obnove objektov PRLA. Pri organizovaní workshopov je potrebné zabezpečiť primerané prostriedky aj na ubytovanie a stravovanie lektorov a účastníkov workshopov, zabezpečenie a na dopravu materiálu a pomoc pri písaní grantov.

**Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíneec,
Žilinským samosprávnym krajom a ďalšími zainteresovanými partnermi**

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE A9: Zachovať a zabezpečiť trvalú udržateľnosť lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec a prezentovať pôvodnú sídelnú formu a jej krajinný obraz, t.j. ochranu pôdorysu a priestorového usporiadania osady s jej bezprostredným prírodným prostredím (parcelácia, osadenie objektov na pozemkoch, cesty a chodníky, zeleň, záhrady, sady, polia a lúky v okolí).

**Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci nehnuteľností vo Vlkolínci
s usmernením Krajského pamiatkového úradu Žilina**

OPATRENIE A10: Realizovať všetky dôležité úlohy, ktoré súvisia s naplnením dlhodobej vízie dosiahnutia požadovaného (cieľového) stavu lokality a zachovaním jedinečnej svetovej hodnoty územia (integrita a autenticita lokality) v súlade s kritériami zápisu lokality do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO a požiadavkou súčasne zabezpečiť pre osadu Vlkolíneec jej udržateľnosť ako živého obytného súboru.

Zodp. Mesto Ružomberok a všetci zainteresovaní partneri

II.2. B Opatrenia v oblasti manažmentu, legislatívnej oblasti a zabezpečenia finančných zdrojov

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE B1: Vytvoriť, okrem pozície „správcu/manažéra lokality“ v strednodobom horizonte, „mestský podnik“, ktorý bude na profesionálnej úrovni zabezpečovať výkon, plánovanie a dohľad nad schválenými a finančne podporenými opatreniami vo Vlkolínci a jeho okolí (najmä v ochrannom pásme) v súlade s pravidlami, ktoré budú odsúhlasené mestským zastupiteľstvom. Predpokladané príjmy z aktivít budú slúžiť na prevádzku nového mestského podniku. Na serióznou prevádzku mestského podniku je potrebné vyčleniť spočiatku minimálne 2 pracovné miesta s víziou, že mestská

časť Vlkolíneček má výnimočný potenciál (v dlhodobom časovom horizonte prekračujúcom štvorročné volebné obdobie predstaviteľov mesta) prinášať do rozpočtu mesta financie, ak bude profesionálne, efektívne a vysoko racionálne manažovaná.

Zodp. Mesto Ružomberok a zainteresovaní partneri

OPATRENIE B2: Vypracovať a schváliť implementačný plán strednodobých a dlhodobých opatrení, ktorý by obsahoval personálny a organizačný rozvoj, finančný plán, hodnotenie vplyvov a identifikácia limitov, manažment údajov a informácií, plán spolupráce so zainteresovanými subjektmi, manažment návštevníkov, služby a infraštruktúra a ďalšie dôležité body.

Zodp. Mesto Ružomberok a zainteresovaní partneri

OPATRENIE B3: Pravidelne pripravovať pre lokalitu Vlkolíneček ročné pracovné plány, ktoré vyžaduje Benátska charta. Ročné plány by mohli byť zostavené z niekoľkých súvisiacich projektov, ktoré možno postupne predkladať v danom roku na odsúhlasenie.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneček a zainteresovaní partneri

OPATRENIE B4: Vytvoriť “značku Vlkolíneček” – návrh loga, ktorým budú označené všetky výrobky/produkty, prevádzky propagujúce tradičné hospodárenie, remeslá a život vo Vlkolínci a v jeho okolí. Značka bude používaná na propagačných materiáloch, výrobkoch a produktoch, ktoré budú pochádzať z aktivít prebiehajúcich vo Vlkolínci, resp. budú spojené s produktami vyrobenými alebo dopestovanými vo Vlkolínci.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneček a zainteresovaní partneri

OPATRENIE B5: Celoročne zabezpečiť možnosť objednania si sprievodcu s profesionálnym informačným slovným komentárom pre väčšie ale aj pre malé skupinky turistov (= spoplatnená služba – príjem do mestskej pokladne). Sprievodcovské služby je potrebné ponúkať v niekoľkých svetových jazykoch a ako dopĺňujúce informácie poskytovať buď prostredníctvom aplikácie pre mobilné telefóny, ale aj v tlačenej podobe – informačné letáky v niekoľkých jazykových mutáciách. Ponuku a informáciu o možnosti objednania sprievodcu je potrebné sprístupniť cez webovú stránku mesta s uvedením kontaktu, ktorý bude celoročne v pracovných dňoch aktívny, najmä počas prázdnin a tiež počas dní využívaných ľuďmi vo zvýšenej miere na rekreáciu.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneček a zainteresovaní partneri

OPATRENIE B6: Vybudovať prevádzky, v ktorých bude návštevníkom lokality umožnené vidieť a prípadne vyskúšať tradičné remeslá a činnosti, prípravu tradičných jedál a pod. Prevádzky budú tematicky ladené a časovo rozlíšené: s celoročnou expozíciou (napr. rezbárstvo, spracovávanie ľanu, spracovávanie vlny, tkanie kobercov, vyšívanie a pod.) a sezónnou expozíciou (napr. jeseň – dozrievanie plodín – ukážky spracovávanie a uskladňovanie ovocia, zeleniny, kosenie, ukážky brúsenia kosy).

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneček a zainteresovaní partneri

OPATRENIE B7: V súčinnosti so zainteresovanými partnermi pripravovať žiadosti o finančnú podporu na rozvoj lokality prostredníctvom projektov a rôznych grantových schém.

**Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneček a zainteresovaní partneri
s usmernením Krajského pamiatkového úradu Žilina**

OPATRENIE B8: Pripraviť reálny plán a disponibilné finančné zdroje na odkúpenie pozemkov a budov = základ pre plnenie opatrení súvisiacich s manažmentom územia a realizáciou krokov k návratu k tradičnému hospodáreniu v krajine.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneček a zainteresovaní partneri

OPATRENIE B9: Udržiavať družbu a rozšíriť kontakty medzi lokalitami svetového dedičstva UNESCO v SR a v zahraničí (napríklad Česká republika, Maďarsko). Zvýšiť záujem obyvateľstva o vzhľad osady prostredníctvom exkurzie do vybraných obcí v zahraničí, počas ktorých bude možné vidieť inšpiratívne

príklady ako využiť potenciál lokality svetového dedičstva UNESCO a PRLA pre bývanie a podnikanie v súlade so záujmami zachovania genia loci a záujmami rozvoja primeraného cestovného ruchu.

**Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneč,
organizácie akademického sektora a ďalší zainteresovaní partneri**

OPATRENIE B10: Zabezpečiť plnenie požiadavka čl. 4 Štatútu mestskej časti Ružomberok – Vlkolíneč, v ktorom sa uvádza: „Financovanie podpory rozvoja cestovného ruchu vo Vlkolínci bude upravené v osobitnom predpise Mesta“.

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE B11: Vypracovať spoločné a koordinované plány hlavných aktérov, ktoré úlohy a z akých zdrojov je potrebné vyhľadavo a ktoré operatívne (prioritne, urgentne) riešiť, a ako systematicky a cieľavedome vyhľadávať a získavať prostriedky zo všetkých dostupných zdrojov na ich financovania. Koordinovať a sústreďovať finančné zdroje smerujúce k zhodnoteniu lokality Vlkolíneč nielen z hľadiska obnovy a ochrany kultúrnych pamiatok, ale aj zachovania okolitej kultúrnej krajiny, zlepšenia dopravnej, turistickej a cyklistickej dostupnosti a z hľadiska podpory ich propagácie za účelom využitia pre udržateľný cestovný ruch.

Zodp. Mesto Ružomberok a všetci zainteresovaní partneri

OPATRENIE B12: Intenzívnejšie využívať na obnovu a údržbu kultúrnych pamiatok prostriedky Ministerstva kultúry SR z programu Obnovme si svoj dom. Návrhy projektov do programu Obnovme si svoj dom môžu podávať obyvatelia a správcovia lokality svetového dedičstva UNESCO.

**Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci nehnuteľností vo Vlkolínci
s usmernením Krajského pamiatkového úradu Žilina**

OPATRENIE B13: Zabezpečovať pravidelné školenia zamerané na informovanie miestnych obyvateľov a záujemcov z radov chalupárov a ostatných vlastníkov nehnuteľností vo Vlkolínci ako si pripraviť žiadosti o finančnú podporu, napr. na ktoré objekty je možné žiadať finančné prostriedky cez projekt Obnovme si svoj dom finančné prostriedky a ďalšie grantové schémy.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s Krajským pamiatkovým úradom Žilina

OPATRENIE B14: Zabezpečovať získavanie ďalších externých zdrojov a to napr. z programu cezhraničnej spolupráce a Environmentálneho fondu. Treba hľadať možnosti využiť aj výzvy Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru Nórskeho finančného mechanizmu (Nórske fondy) napr. v rámci programu Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca.

Zodp. Mesto Ružomberok a všetci zainteresovaní partneri

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE B15: Vyhodnotiť plnenie opatrení manažmentového plánu od roku 2022 do roku 2030 a pripraviť návrh na jeho aktualizáciu, alebo v prípade potreby návrh na vypracovanie nového manažmentového plánu.

Zodp. Mesto Ružomberok a všetci zainteresovaní partneri

OPATRENIE B16: Preskúmať plány alternatívneho využitia územia PRLA a jej ochranného pásma a ostatné úlohy – priebežne pokračujúce, resp. úlohy, ktoré vzniknú v procese hodnotenia plnenia manažmentového plánu, ako aj nové plány.

Zodp. Mesto Ružomberok a všetci zainteresovaní partneri

II. 2. C Opatrenia v oblasti bezpečnosti miestnych obyvateľov a návštevníkov a bezpečnosti objektov lokality svetového dedičstva Vlkolíneč

Strednodobé opatrenie

OPATRENIE C1: Vybudovať požiaru nádrž minimálne v objeme 5 m³ a zabezpečiť, aby sa dočasne zväčšil rezervoár pre pitnú vodu. Tiež je potrebné vymeniť potrubie pre prívod pitnej vody a nainštalovať viac požiarnych stojanov. Treba dobudovať požiaru signalizáciu.

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE C2: V prípade väčšieho sucha, kedy hrozí väčšie nebezpečenstvo vzniku požiarov najmä v osade, je potrebné riešiť aj riziko požiarov z fajčenia a odhadzovania cigaretových špakov a nie len v dedine, ale aj na okolitých vyhlídkach...(častejšie by bolo potrebné zabezpečiť monitorovanie mestskou políciou), týka sa to aj zákazu kladenia – napr. v prípade bivakovanie v okolí osady.

Zodp. Mesto Ružomberok

Dlhodobé opatrenia (do 20 rokov)

OPATRENIE C3: Vybudovať novú požiaru nádrž na Trlenskom potoku o objeme do 500 m³.

Zodp. Mesto Ružomberok s príslušnými zainteresovanými partnermi

OPATRENIE C4: Zabezpečiť vo Vlkolínci „poriadkovú“ službu / pravidelné hliadky miestnej polície.

Zodp. Mesto Ružomberok

II.2. D Opatrenia v oblasti infraštruktúry a rozšírenia služieb pre miestnych obyvateľov a návštevníkov a podpory udržateľného cestovného ruchu

Zvýšenie úrovne ponuky služieb a vybavenosti

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE D1: V súlade s návrhom verejno-prospešných služieb v novom Územnom pláne zóny Ružomberok, PRĽA Vlkolíneč postupne vybudovať navrhované objekty občianskej vybavenosti: Komunitné centrum, Obecný dom a Technické a prevádzkové služby pri rešpektovaní Zásad ochrany pamiatkového územia PRĽA Vlkolíneč a regulatív a opatrení nového ÚPN-Z PRĽA Vlkolíneč (2020).

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi s usmernením Krajského pamiatkového úradu Žilina

OPATRENIE D2: Limitovať parkovanie v intraviláne osady len na dopravnú obsluhu, pre telesne postihnutých návštevníkov a podobné špecifické prípady, zvýšiť kontrolu nelegálneho parkovania v Trlenskej doline a vytvoriť podmienky na parkovanie mimo zastaveného územia. Vybudovať parkovisko pre autobusy a osobné automobily. Vybudovať sociálne zariadenia s vyššou kapacitou.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D3: Po vybudovaní parkoviska v Trlenskej doline vytvoriť podmienky na udržateľnú dopravu (požičovňa bicyklov, kolobežiek bežeckých/turistických (cross-country) lyží a pod.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D4: Zvýšiť kvalitu a zlepšiť spôsob vyberania poplatkov za vstup do lokality. Odstrániť duálne platenie.

Zodp. Mesto Ružomberok a OZ Vlkolíneč

OPATRENIE D5: Zvýšiť kultúru zariadení ponúkajúcich občerstvenie. V prevádzkach skvalitňovať služby a ponúkať preferenčne lokálne, atraktívne, nápadito upravené a balené výrobky (suveníry, publikácie, fotografie...), potravinové produkty (bylinky, bylinkové čaje, oleje, med, ovocie, zelenina, koláče, chlieb) a aj tradičné liptovské jedlá (halušky, droby, pirohy, kabáče, kyslá polievka, tradičná

liptovská kyslá kapusta, kapustnica so sušenými slivkami a i.). **Zabezpečiť potrebnú kontrolnú činnosť (hygienické kontroly).**

Zodp. prevádzkovateľa zariadení občerstvenia a Mesto Ružomberok

OPATRENIE D6: Zriadiť obchod so základným sortimentom podľa potrieb domácich obyvateľov.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D7: Zamedzovať vznik nelegálnych podnikateľských činností, ktoré poškodzujú dobré meno lokality Vlkolíneec. Potrebná aktivita kontrolných orgánov.

Zodp. Mesto Ružomberok

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE D8: Vytvoriť dostatočné podmienky pre parkovanie všetkých domácich obyvateľov a chalupárov, aby neparkovali v zastavanej časti Vlkolínca. Vzhľadom na nenarušenie charakteristického vzhľadu krajiny a vizuálneho impaktu PRLA Vlkolíneec a jej ochranného pásma je potrebné preferovať budovanie parkovacích kapacít v podzemí.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D9: Rozšíriť prístupovú cestu do Vlkolínca s dôrazom na bezpečnosť prepravy a dopravy a ochranu územia pred eróziou.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

Podpora udržateľného cestovného ruchu v zmysle podpory miestnych tradícií a diseminácie poznatkov o Vlkolínci a jeho okolí

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE D10: Vypracovať usmernenia a opatrenia na regulovanie počtu návštevníkov v PRLA Vlkolíneec. Počet návštevníkov počas letných víkendov prekračuje únosný mieru. Je preto potrebné vypracovať, schváliť a implementovať účinné nástroje a opatrenia na regulovanie počtu návštevníkov lokality Vlkolíneec (napr. aj zavedením princípu stropu v prípade prekročenia únosnej kapacity ako je to bežné napr. v prípade niektorých zahraničných chránených lokalitách) a je potrebné zamerať aktivity aj na obdobie mimo letnej sezóny a mimo víkendov (t.j. pokiaľ je možné v dňoch pondelok až štvrtok).

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D11: Hľadať riešenia pri budovaní náučných chodníkov a ich trasovaní, keď pôvodné priechodové dvory už nie sú priechodné.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D12: Upraviť a doriešiť vľkolínsky náučný chodník (NCH). Nikdy to NCH ani nebol, boli to len panely rozmiestnené po okolí bez navigácie a priebežného značenia. Preto sa ani nikdy nevyužíval. Každý výbežok trasy bol nazvaný ako samostatná trasa. Vhodnejšie by bolo, ak by bola iba jedna hlavná trasa, z ktorej mali byť odbočky k zaujímavostiam. A ak sa z trasy odpojíme v bode A a pripojíme v bode B, tak to mal byť „variant trasy NCH“.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D13: Vytvoriť typovo vhodné, jednotné a dizajnovy vyhovujúce panely (po konzultácii s pracovníkmi KPÚ v Žiline), na ktoré budú umiestňované informačné plagáty, oznamy, mapy (napr. mapa s vyznačením zaujímavostí lokality, topografická mapa so širším okolím Vlkolínca a s vyznačením turistických trás, náučných chodníkov, cyklotrás, vyhlíadok a pod.) a iné informácie.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D14: Vytvoriť a umiestniť panel obsahujúci pravidlá správania sa v lokalite Vlkolíneec – informácie z hľadiska: ochrany prírody a krajiny (pravidlá vyplývajúce zo stupňov územnej ochrany, čo je zakázané, čo obmedzené, správanie sa pri strete s voľne žijúcou zverou a pod.), ochrany pamiatkovej

rezervácie ľudovej architektúry (kde je možné vstupovať, čo je v území zakázané a pod.), jedinečné hodnoty lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolínece atď.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D15: Vypracovať a vytlačiť pravidlá v tvare brožúry v niekoľkých svetových jazykoch. Brožúra bude prístupná v informačnom centre a v pokladni, pri vstupe do Vlkolínca.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D16: Obnoviť a vizuálne zlepšiť informačnú tabuľu týkajúcu sa špecifik lokality a pravidiel správania sa vo Vlkolínci a jeho okolí. Informačnú tabuľu pripraviť vo viacerých jazykových mutáciách a umiestniť v rovnakom znení minimálne na 3 miestach (nad a pod osadou, v centre osady).

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D17: Vytvoriť novú informačnú tabuľu o Vlkolínci ako o lokalite svetového dedičstva UNESCO. Tabuľu pripraviť vo viacerých jazykových mutáciách a umiestniť v rovnakom znení minimálne na 3 miestach (nad a pod osadou, v centre osady).

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D18. Vypracovať a zabezpečiť tlač (v priebehu času aj aktualizáciu) informačných materiálov, populárnych a odborných publikácií o možnostiach rekreačných aktivít vo Vlkolínci a jeho okolí (napr.: informácia o náučných chodníkoch, cyklotrasách, vyhliadkových bodoch, prameňoch, zaujímavých stavbách vo Vlkolínci /zrubový Roľnícky dom s pôvodným zariadením, Galéria ľudového umenia, Kostol Navštívenia Panny Márie, Dom UNESCO, Vlkolínsky Betlehem, dielňa s ukážkami remeselnej výroby/, prevádzkach vo Vlkolínci / informačné centrum s predajom suvenírov, predajňa s občerstvením, ubytovacie možnosti, detské ihrisko/ a pod.).

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D19: Vybudovať turistické trasy nadväzujúce na PRĽA a zastavanú časť Vlkolínca – prepojenie na turistické zázemie (toalety, prístup k pitnej vode, informačné stredisko, Dom UNESCO, reštaurácia, prevádzky drobného občerstvenia, miesta nákupu suvenírov). Lokalizáciu trás mimo zastavaného územia Vlkolínca je potrebné na detailnej úrovni konzultovať s pracovníkmi ŠOP SR – so Správou Národného parku Veľká Fatra.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci so zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D20: Vypracovať štúdiu zameranú na identifikáciu aktuálnych pozorovacích bodov na pozorovanie charakteristického vzhľadu krajiny. Identifikovať vyhliadkové body – lokality a prispôbiť ich funkciu, t.j. pravidelne kosiť bylinný porast, vykášať drevinové porasty – nálety, v prípade potreby spevniť plochu, z ktorej bude možné pozorovať okolie, osadiť informačnú tabuľu s údajmi, čo je možné z daného vyhliadkového bodu vidieť, prípadne osadiť lavičky dizajnové a materiálovo ladiace s prostredím (potrebný súhlas z KPÚ Žilina a ŠOP SR – Správa NP Veľká Fatra).

Zodp. Krajský pamiatkový úrad v Žiline v spolupráci so Správou NP Veľká Fatra v spolupráci s Mestom Ružomberok, OZ Vlkolínece a ďalšími zainteresovanými partnermi

OPATRENIE D21: Dobudovať v Trlenskej doline pri plánovanom parkovisku a informačnom centre (nie v priestore pamiatkovej rezervácie!) detské ihrisko s aplikáciou štýlových, charakterom i materiálovo vhodných detských preliezok a atrakcií, ktoré by spĺňalo všetky bezpečnostné kritéria a svojím vzhľadom a stavebným materiálom zapadalo do prostredia (môže obsahovať aj edukačné prvky, hraciu, športovú, vzdelávaciu a oddychovú časť). Odporúčame jeho realizáciu v maximálnej miere zamerať na také formy zábavy pre deti, ktoré poskytujú autentický zážitok a vychádzajú z tradícií: hojdačka zavesená na strome, možnosť bezprostredného kontaktu s domácimi zvieratami, hojdačka „kvargľa: z dvoch brvien a konzultovať aj s etnografmi.

Zodp. Mesto Ružomberok, vybraní zainteresovaní partneri po konzultácii s Krajským pamiatkovým úradom Žilina

OPATRENIE D24: Vypracovať bezplatnú aplikáciu do mobilných telefónov, ktorá bude poskytovať informácie o prírodných a kultúrno-historických zaujímavostiach lokality Vlkolíneček a jeho okolia.

Zodp. Mesto Ružomberok, vybraní zainteresovaní partneri

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE D25: Vybudovať/obnoviť amfiteáter na uskutočňovanie kultúrnych a spoločenských podujatí vo Vlkolínci.

**Zodp. Mesto Ružomberok, vybraní zainteresovaní partneri
po konzultácii s Krajským pamiatkovým úradom Žilina**

OPATRENIE D26 Vypracovať motivačný program pre záujemcov (prednostne pre obyvateľov Vlkolínečka) na vybudovanie nových prevádzok na podporu udržateľného cestovného ruchu.

Zodp. Mesto Ružomberok po konzultácii s Krajským pamiatkovým úradom Žilina

II. 2. E Opatrenia v oblasti obnovy a revitalizácie ochranného pásma a prídomekých záhrad. Opatrenia v oblasti obnovy a revitalizácie ochranného pásma a podporu tradičného hospodárenia

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE E1: Doriešiť vlastnícke vzťahy pôdy vo Vlkolínci a ochrannom pásme PRLA a zároveň doriešiť (ak sa tak nestane do roku 2023) realizáciu urgentného opatrenia: vyhotovenia projektu pozemkových úprav (minimálne jednoduchých pozemkových úprav), je to nevyhnutná podmienka na realizáciu ďalších manažmentových opatrení podmienených vysporiadaním vlastníctva k pozemkom.

**Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci nehnuteľností vo Vlkolínci
i a ďalší vybraní zainteresovaní partneri**

OPATRENIE E2: Pravidelne odstraňovať náletovú vegetáciu a postupujúcu sukcesiu na pozemkoch vo vlastníctve mesta a iných dohodnutých pozemkoch v najmä PD Ludrová alebo Mesta Ružomberok.

Zodp. Mesto Ružomberok, ďalší vlastníci pozemkov a PR Ludrová

OPATRENIE E3: Obnoviť pasienkarstvo na vlastnícky vysporiadaných pozemkoch. Podporiť spracovanie produktov z mlieka (syr, žinčica, maslo) = potreba vyvolaných investícií – vybudovanie nových objektov – košiar pre ovce, Martina Salaš a jeho prezentácia pre návštevníkov, výrobky s predajom vkolínskej značky, Vkolínska údiareň, Vkolínska syrareň, Vkolínska pekáreň atď. Nové objekty budovať na plochách, kde v minulosti stáli v zastavanej časti Vkolínca budovy (pred požiarom 22. 10. 1944), t. j. v súlade s historickým zástavbovým plánom a s tradičným architektonickým výrazom schváleným KPÚ Žilina.

Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci pozemkov a ďalší zainteresovaní partneri

OPATRENIE E4: Zabezpečiť tradičné sušenie na sušiakoch, výhodou sušenia trávy na sušiakoch je, že sa znižujú straty na sušine a živinách, znižuje sa závislosť od počasia a výkyvy vo vlhkosti hmoty v priebehu sušenia, čo prispieva k zníženiu strát vo fáze autolýzy. Ďalšou výhodou je aj znižovanie strát otrusovaním, pretože s biomasou sa nehýbe. Nevýhodou je, že sa seno suší pomalšie, pri neopatrnom skladaní dochádza k otrusovaniu a je potrebná ručná práca.

Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci pozemkov a ďalší zainteresovaní partneri

OPATRENIE E5: Obnoviť vybrané senníky v okolí Vkolínca. Výber lokalít pre obnovu senníkov – miesta dostupné pre turistov (v blízkosti alebo priamo na turistickej trase), miesta viditeľné z vyhladkových bodov. Využiť senníky na uskladňovanie sena.

Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci pozemkov a ďalší zainteresovaní partneri

OPATRENIE E6: Vybudovať účinný systém oplotenia pozemkov v osade Vkolíneček a v ochrannom pásme PRLA Vkolíneček v súlade s navrhovaným typom oplotenia v novom ÚPN zóny PRLA Vkolíneček

a priebežne obnovovať/udržiavať oplotenie okolo pozemkov na ochranu zdravia a majetku obyvateľov a návštevníkov pred voľne žijúcou zverou.

Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci pozemkov, Mestské lesy, spol. s r.o., PD Ludrová, Správa NP Veľká Fatra a ďalší zainteresovaní partneri – po konzultácii s Krajským pamiatkovým úradom v Žiline

OPATRENIE E7: Podporiť výrobné aktivity:

- výroba produktov z dreva (šindle, riad pre domácnosť, poľnohospodárske pracovné nástroje a pod.),
- výroba produktov z ľanu a ľanového plátna,
- výroba potravinových produktov (syry, džemy, kyslá kapusta, destiláty a iné),
- výroba produktov z ovčej vlny,
- tkanie kobercov,
- spracovávanie ľanu (močenie, sušenie, sekanie, česanie, pradenie),
- modrotlač, vyšívanie, háčkovanie,
- tradičné spracovanie a konzervovanie potravín.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneček, vlastníci nehnuteľností

OPATRENIE E8: Postupne skvalitňovať a rozširovať podmienky pre predaj z dvora (potravinové produkty: vajíčka, med, maslo, tvaroh, mlieko, chlieb, miestne koláče a pod.).

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneček, vlastníci nehnuteľností

OPATRENIE E9: Vypracovať návrhy na využitie ochranného pásma, ktoré má veľký potenciál pre návštevníkov lokality a ďalších aktivít agro- a ekoturizmu (okrem tradičných náučných chodníkov). Je možné v tomto území vybudovať nové náučné chodníky s ukážkami obnoveného tradičného hospodárenia na poličkach; územie ochranného pásma by sa mohlo stať aj tzv. „laboratórium“ pre žiakov základných a stredných škôl Liptovského regiónu a študentov Katolíckej univerzity v Ružomberku a aj ďalších stredných škôl a univerzít a miestom pravidelných prakticky orientovaných workshopov, letných škôl a zážitkových vzdelávacích aktivít.

Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci pozemkov, akademické pracoviská, Mestské lesy, spol. s r.o., PD Ludrová, Správa NP Veľká Fatra a ďalší zainteresovaní partneri – po konzultácii s Krajským pamiatkovým úradom v Žiline

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE E10: Obnoviť a revitalizovať terasové polia v blízkosti obývanej zóny Vlkolínce (na majetkovo a vlastnícky vysporiadaných pozemkoch). Na poliach pestovať tradičným spôsobom vybrané druhy plodín, polia budú prístupné turistom. Pri poliach bude umiestnená informačná tabuľa – téma: tradičné formy poľnohospodárstva vo Vlkolínci. Vyvolané investície: miestnosť na náradie, uskladnenie plodín, objekty na spracovávanie plodín. Realizáciou navrhnutých opatrení a konkrétnych aktivít, najmä tých, ktoré sa týkajú manažmentu krajiny v okolí zastavanej časti Vlkolínce, bude ovplyvnený krajinný obraz a nastane pozitívna zmena v charakteristickom vzhľade krajiny.

Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci pozemkov, PD Ludrová, a ďalší zainteresovaní partneri – po konzultácii s Krajským pamiatkovým úradom v Žiline

OPATRENIE E11: Zabezpečiť prístup k odľahlejším lokalitám a prenajať tieto pozemky s trvalými trávnatými porastmi záujemcom. Hlavný dôvod je ten, že k mnohým pozemkom, ktoré v minulosti PD Ludrová kosilo, dnes už nie je dobrý prístup s mechanizmami. Tieto plochy PD Ludrová ponúka na prenájom (jednotlivcom – samostatne hospodáriacim roľníkom, alebo poľovníckemu združeniu alebo iným záujemcom).

Zodp. Mesto Ružomberok, vlastníci pozemkov, PD Ludrová, a ďalší zainteresovaní partneri

Opatrenia v oblasti obnovy a revitalizácie prídumových záhrad

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE E12: Zabezpečiť pravidelnú údržbu ovocných záhrad; vykášanie a kosenie záhrad, účelnú manipuláciu s biomasou, revitalizáciu starých stromov – realizácia ozdravných rezov a ošetrovanie stromov s dutinami, napadnutých drevokaznými hubami a rakovinou.

Zodp. Vlastníci pozemkov, miestna organizácia záhradkárov, OZ Vlkolíneec

OPATRENIE E13: Zabezpečiť prebierku plodov v letnom období, mechanickú podporu konárov v prípade veľkej úrody a extrémnej záťaže a preštiepenie vybraných drevín odolnými odrodami za nové stromy. Odrody a druhy podpníkov konzultovať s odborníkmi pomológmi.

Zodp. Vlastníci pozemkov, miestna organizácia záhradkárov, OZ Vlkolíneec

OPATRENIE E14: Zabezpečiť mechanickú ochranu kmeňov pred poškodzovaním zverou, asanáciu mŕtvych, chorých a významne poškodených drevín, výsadbu nových ovocných stromov a doplnenie ovocných porastov v záhradách ovocnými krami (v nadväznosti na vyššie uvedené opatrenie E6).

Zodp. Vlastníci pozemkov, miestna organizácia záhradkárov, OZ Vlkolíneec

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE E15: Vypracovať plán manažmentu výsadby ovocných stromov pre Vlkolíneec a pokračovať v revitalizácii a obnove záhrad, zvýšiť vitalitu ovocných drevín, najmä vysokokmenných stromov a starých odrôd ovocných drevín. Staré, choré ovocné stromy postupne vymeniť za nové ovocné dreviny s tradičnými odrodami.

Zodp. Odborná organizácia v spolupráci s vlastníckmi pozemkov, miestnou organizáciou záhradkárov a OZ Vlkolíneec

OPATRENIE E16: Vytvoriť ukážkovú záhradu s ovocnými stromami – ako edukačnú plochu (nová výsadba vysokokmenných stromov, tradičné druhy ovocia, staré odrody) a úžitkovým bylenným podrastom, ako aj trávovou plochou, prípadne s priestorom na chov hydiny (sliepky, husi).

Zodp. OZ Vlkolíneec, miestna organizácia záhradkárov v spolupráci s odbornou organizáciou

OPATRENIE E17: Vytvoriť ukážkovú záhradu s kultúrnymi plodinami, ktoré sa v minulosti vo Vlkolínci tradične pestovali – edukačná plocha. Dohoda medzi OZ Vlkolíneec, miestnym obyvateľstvom a Mestom Ružomberok – riešenie plochy a starostlivosti o záhradu, ak by išlo o plochu patriacu mestu.

Zodp. OZ Vlkolíneec, miestna organizácia záhradkárov v spolupráci s odbornou organizáciou

OPATRENIE E18 – Organizovať školenia a praktické workshopy k revitalizácii záhrad, zvýšeniu vitality ovocných drevín, najmä vysokokmenných stromov a starých odrôd ovocných drevín. Staré, choré ovocné stromy postupne vymeniť za nové stromy. Odrody a druhy podpníkov konzultovať s odborníkmi pomológmi.

Zodp. OZ Vlkolíneec, miestna organizácia záhradkárov v spolupráci s odbornou organizáciou

II.2. F Opatrenia v oblasti starostlivosti o životné prostredie (údržba zelene, ochrana prírody a krajiny, opatrenia vo vodnom hospodárstve, odpadovom hospodárstve, adaptačné opatrenia na zmenu klímy, zabezpečenie čistoty a poriadku v osade Vlkolíneec)

Údržba zelene

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE F1: Aplikovať princípy starostlivosti o zeleň platné pre mesto Ružomberok. Vypracovať program starostlivosti o zeleň špeciálne pre Vlkolíneec. Mesto Ružomberok v spolupráci s OZ Vlkolíneec – dohodnúť spôsob kontroly plnenia programu.

OPATRENIE F2: Sledovať kvalitu zelene – vitalita, choroby, invázie. Zmeny v kvalite zelene konzultovať so špecialistami, pozornosť venovať ekologickým prístupom k ošetrovaniu drevín.

Dlhodobé opatrenia**OPATRENIE F3: Vypracovať Generel zelene vo Vlkolínci** – aktuálny stav a vízie do budúcnosti.**Zodp. za opatrenia F1, F2 a F3: Mesto Ružomberok****Ochrana prírody a krajiny****Strednodobé opatrenia:****OPATRENIE F4: Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie invázných druhov rastlín;** odstraňovanie biomasy, kosenie lúk**OPATRENIE F5: Zabezpečiť odstránenie zvyškov starých pletivových oplotení** z dôvodu ochrany pred poranením voľne žijúcich živočíchov.**OPATRENIE F6: Zabezpečiť obnovu náučného chodníka** s tematikou ochrany prírody a krajiny.**OPATRENIE F7: Zabezpečiť opravu prístupovej komunikácie (chodníka)** z Vlkolínce na Malinô Brdo z dôvodu zamedzenia, resp. vylúčenia jej obchádzania, ktoré má za následok poškodzovanie trávneho porastu.**Zodp. za opatrenia F4, F5, F6 a F7: Mesto Ružomberok
v spolupráci so Správou NP Veľká Fatra****Dlhodobé opatrenia:****OPATRENIE F8: Prinavrátiť biotopy európskeho a národného významu do optimálneho stavu** aplikovaním zodpovedajúceho manažmentu, ktorý je odporučený v Manažmentových modeloch pre údržbu, ochranu a obnovu biotopov (Stanová, Plassman Čierna, 2011) – Správa NP Veľká Fatra.**OPATRENIE F9: Vypracovať návrhy a realizovať nové náučné chodníky a informačné centrum** (s informáciami o prírode okolia Vlkolínce).**OPATRENIE F10: Zlepšiť hniezdne podmienky niektorých druhov vtákov (sov)** vyvesením búdok.**Zodp. za opatrenia F8, F9 a F10: Správa NP Veľká Fatra****Vodné hospodárstvo****Strednodobé opatrenia****OPATRENIE F11: Vymeniť drevené žľaby** (Obr. 4).**OPATRENIE F12: Opraviť a zvýšiť kapacitu požiarnych nádrží** (Obr. 5)– súlad s opatrením C2.**Obr. č. 4:** Výmena drevených žľabov (foto: P. Caban, jeseň 2021)

Obr. č. 5: Oprava a zvýšenie kapacity požiarnych nádrží (foto: P. Caban, jeseň 2021)

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE F13: Vybudovať novú požiarnu nádrž na Trlenskom potoku o objeme do 500 m³. / je zaradené aj ako dlhodobé opatrenie C3.

Zodp. za opatrenia F11, F12 a F13: Mesto Ružomberok
v spolupráci s vybranými zainteresovanými partnermi

Adaptačné opatrenia na zmenu klímy

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE F14: Pravidelne čistiť rigoly popri prístupovej ceste a v okolí všetkých ciest v osade, aby prívalové zrážky nespôsobili poškodenie cesty.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneec

OPATRENIE F15: Pravidelne čistiť koryto potoka ako aj požiarnu nádrž.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneec, DHZ Vlkolíneec

OPATRENIE F16: Zabrániť nepriaznivému vplyvu silných vetrov, preto je potrebná revízia a opílenie nebezpečných, poškodených konárov na stromoch v okolí dediny, na cintoríne a na prístupovej ceste.

OPATRENIE F17: Z dôvodu silnejších búrok je potrebné zabezpečiť a inštalovať na domoch bleskozvody, na nových domoch je to už povinné, je potrebné doriešiť s pamiatkarmi, čo s domami ktoré bleskozvod nemajú.

Zodp. za opatrenia F16 a F17 Mesto Ružomberok

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE F20: Vypracovať pre lokalitu Vlkolíneec a jej ochranné pásmo komplexný súbor adaptačných opatrení na ochranu pred potenciálnym nebezpečenstvom prívalových zrážok, suchom (požiare) a silným vetrom.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s odbornou organizáciou/akademickým sektorom

OPATRENIE F21: Zabrániť negatívnym javom ako je odlesňovanie v okolí Vlkolínca, ktoré by mohlo viesť k zvýšeniu erózie.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s Mestskými lesmi spol. s r.o. Ružomberok

II.2. G Opatrenia v oblasti vzdelávania, propagácie, organizovania podujatí, monitoringu a tvorby informačného systému

Strednodobé opatrenia

OPATRENIE G1: Pravidelne organizovať vzdelávacie praktické workshopy orientované na zvýšenie zručností domácich obyvateľov a chalupárov. Tematické zameranie workshopov: podnikanie (výroba a predaj suvenírov, potravinových produktov, úžitkových predmetov a pod.), hospodárenie (rastlinná

a živočíšna oblasť), výroba (spracovanie ovčej vlny, ľanu, modrotlač, vyšívanie, tkanie kobercov, spracovanie a konzervovanie plodín), starostlivosť o pamiatkovo chránené objekty (informácia o možnostiach finančnej podpory, aplikácia vhodných materiálov, farieb, znalosť právnych predpisov, zlepšenie vnímanie KPÚ Žilina obyvateľmi, vytvoriť informačnú príručku pre obyvateľov), starostlivosť o záhrady (výsadba tradičných druhov zeleniny, ovocia, bylín, kosenie, uskladňovanie sena, rezy drevín a pod.).

Zodp. Mesto Ružomberok so zainteresovanými partnermi: OZ Vlkolíneec, Liptovské múzeum, KPÚ Žilina, Dom UNESCO, akademické pracoviská

OPATRENIE G2: Pravidelne organizovať semináre pre podnikateľov a prevádzkovateľov vo Vlkolínci – edukačné semináre zamerané na konkrétne formy prevádzok a podnikov (preferencia výroby a predaja domácich a typických produktov, dôraz na detaily – personál – používanie tradičných odevov/krojov, adekvátne správanie sa k návštevníkom, ponukové listy vo viacerých svetových jazykoch (vrátane ázijských jazykov), zaujímavé spôsoby ponuky produktov a tovarov, vhodný hudobný sprievod – liptovská ľudová hudba a pod.).

Zodp. Mesto Ružomberok s vybranými zainteresovanými partnermi

OPATRENIE G3: Pokračovať v doterajšej tradícii a pravidelne organizovať kultúrne a spoločenské podujatia. Skvalitniť program a rozšíriť ponuku na jarné, letné aj jesenné mesiace.

Zodp. Mesto Ružomberok so zainteresovanými partnermi: OZ Vlkolíneec, Liptovské múzeum, Dom UNESCO, OOCR

OPATRENIE G4: Zabezpečiť finančné a materiálno-technické zázemie na workshopy, ktoré by sa venovali udržateľnému manažmentu krajiny v ochrannom pásme vo väzbe na miestne špecifiká a riešenie problémov so sukcesiou, konkrétne napr. pri kosení lúk, výstavbe tradičných oplotení, či starostlivosti o ovocné stromy. Pri ich zabezpečení je možné využiť skúsenosti z workshopov venovaných tradičným remeslám (už tradičné tesárske workshopy).

**Zodp. Mesto Ružomberok so zainteresovanými partnermi:
OZ Vlkolíneec, Liptovské múzeum, Dom UNESCO, akademické pracoviská**

OPATRENIE G5: Pripraviť návrh komplexného programu vzdelávania, budovanie povedomia a propagácie a budovania imidžu lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec a program/plán pre rôzne záujmové skupiny na využitie „známky“ UNESCO a jej pridanej hodnoty.

**Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneec,
Liptovské múzeum, Dom UNESCO, akademické pracoviská**

OPATRENIE G6: Pokračovať v programe zabezpečovania kvalifikovaných sprievodcov cestovného ruchu za adekvátnu odmenu počas sezóny a zabezpečiť databázu kvalifikovaných sprievodcov cestovného ruchu, ktorí by boli schopní zabezpečiť sprievodcovské služby na základe dopytu aj mimo letnej sezóny.

Zodp. Mesto Ružomberok a OZ Vlkolíneec

OPATRENIE G7: Pokračovať v skvalitňovaní a rozširovaní obsahu webovej stránky o lokalite svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec. Priebežne v súčinnosti s miestnymi obyvateľmi dopĺňať dôležité informácie pre obyvateľov Vlkolínce, a pre návštevníkov. Pre obyvateľov Vlkolínce by mohli byť na stránke pripravené informácie aj v rámci intranetu. Na stránke rozširovať aj oficiálne sociálne siete so značkou lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec.

Zodp. Mesto Ružomberok

OPATRENIE G8: Vypracovať kompletnú analýzu toho, čo sa vo Vlkolínci a jeho ochrannom pásme nachádza (pôvodné stavby, pramene, prírodné zaujímavosti, mapa miestnych lokalít s miestnymi názvami, technické pamiatky - ako stará studňa či vodovod, zloženie flóry v jednotlivých lokalitách...) Z toho by sa dali vytvárať produkty a cieľiť návštevníkov aj mimo samotný intravilán Vlkolínce.

Zodp. Mesto Ružomberok so zainteresovanými partnermi: OZ Vlkolíneec, Správa NP Veľká Fatra, Liptovské múzeum, Dom UNESCO, akademické pracoviská

OPATRENIE G9: Vypracovať pre Vlkolíneec zo všetkých dostupných informácií o lokalite vytvorenú GIS mapu, akú používa mesto, v ktorej môžu byť vrstvené všetky informácie, a s ktorou môžu pracovať všetci aktéri vo Vlkolínci a tím mať aktuálne a relevantné informácie.

Zodp. Mesto Ružomberok so zainteresovanými partnermi: OZ Vlkolíneec, Správa NP Veľká Fatra, Liptovské múzeum, Dom UNESCO, akademické pracoviská

OPATRENIE G10: Vytvoriť informačný systém, prostredníctvom ktorého budú zdieľané, spravované, hodnotené a publikované dáta spojené s lokalitou svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec. Systém bude slúžiť pre riadenie územia Vlkolínce a činnosť projektového manažéra a využije sa aj pre komplexný monitoring stavu územia – celkový aj čiastkový, na ktorom sa budú podieľať jednotlivé zainteresované subjekty.

Zodp. Mesto Ružomberok so zainteresovanými partnermi: OZ Vlkolíneec, Správa NP Veľká Fatra, Liptovské múzeum, Dom UNESCO, akademické pracoviská

OPATRENIE G11: Pripraviť bezplatnú aplikáciu do mobilných telefónov, ktorá by poskytovala informácie o prírodných a kultúrno-historických zaujímavostiach lokality Vlkolíneec a jeho okolia.

Zodp. Mesto Ružomberok so zainteresovanými partnermi: OZ Vlkolíneec, Liptovské múzeum, KPÚ Žilina, Dom UNESCO, Správa NP Veľká Fatra, akademické pracoviská

OPATRENIE G12: Zabezpečiť systematické plánovanie tvorby expozícií a podujatí pre návštevníkov a domácich obyvateľov, ktoré by vznikali z občianskej iniciatívy miestnych alebo z grantových výziev, resp. projektov.

Zodp. Mesto Ružomberok so zainteresovanými partnermi: OZ Vlkolíneec, Liptovské múzeum, Dom UNESCO, akademické pracoviská

OPATRENIE G13: Zabezpečiť systematický a cielený monitoring plnenia úloh v oblasti údržby a obnovy a ďalších aktivít, ktoré zabezpečujú v PRLA Vlkolíneec všetky zainteresované subjekty. Je potrebné zabezpečiť, aby mal správca lokality Vlkolíneec a Mesto Ružomberok databázu o obnove a údržbe objektov jednotlivých vlastníkov nehnuteľností, ktorá by bola zabezpečovaná pod odbornou gesciou KPÚ Žilina.

Zodp. Mesto Ružomberok, OZ Vlkolíneec v spolupráci s KPÚ Žilina

OPATRENIE G14: Na webovej stránke Mesta Ružomberok, v priečinku mestskej časti Vlkolíneec zverejniť súbor indikátorov, ktorými sa v 2-ročných cykloch monitoruje lokalita svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneec, spolu so súborom navrhovaných opatrení. Projektový manažér lokality v spolupráci s Radou pre Vlkolíneec a vytvorenou riadiacou radou by priebežne sledovali a zabezpečovali plnenie navrhovaných nápravných opatrení a zverejnili by tieto informácie na stránke mestskej časti Vlkolíneec.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s Radou pre Vlkolíneec a projektovým manažérom

OPATRENIE G15: Každoročne podávať správu MsZ Mesta Ružomberok o stave plnenia ročného plánu úloh. Po piatich rokoch realizovať podrobnú rekapituláciu a v prípade potreby zabezpečiť aktualizáciu a doplnenie opatrení v Akčnom pláne.

Zodp. Rada pre Vlkolíneec a projektový manažér

Dlhodobé opatrenia

OPATRENIE G16: Vybudovať vzorovú drevenicu s možnosťou jej prenájmu na minimálne 3 mesiace, aby si záujemcovia mohli vyskúšať spôsob bývania a život v osade svetového dedičstva UNESCO vrátane možnosti hospodáriť na pôde.

Zodp. Mesto Ružomberok v spolupráci s vybranými zainteresovanými partnermi

PRÍLOHY

PRÍLOHA 1**POTVRDENIE PLÁNOVANÝCH FINANČNÝCH ZDROJOV NA ROK 2022 A PLNENIA
KONKRÉTNÝCH FINAČNE ZABEZPEČENÝCH ÚLOH NA ROK 2022 A NA NAJBLIŽŠIE ROKY****MESTSKÝ ÚRAD RUŽOMBEROK****• Oddelenie regionálnej politiky MsÚ Ružomberok:**

Pre rok 2022 je návrh rozpočtu iba pre Vlkolíneč v rámci oddelenia vo výške cez **18 000 €**. Ide o výdavky na tovary (prevádzkové stroje, prístroje, zariadenia, technika, náradie), služby (energie, vodné a stočné, prepravné a nájom dopravných prostriedkov), interiérové vybavenie v Dome UNESCO Vlkolíneč, práce (rutinnú a štandardnú údržbu), konkurzy a súťaže. V rámci ďalších položiek rozpočtu oddelenia bude pre mesto ako celok (a teda aj pre Vlkolíneč) zabezpečená propagácia aj cez Oblastnú organizáciu cestovného ruchu (OOCR) Región Liptov, ďalej materiálom na propagačnú činnosť, rôzne tlačoviny na reprezentáciu, web propagáciu, mediálne výstupy a pod. Samostatne je tieto tovary a služby len pre Vlkolíneč nedá presne vyčíslieť. Ďalšie výdavky sú navrhované v rámci rozpočtu na kultúru, cestovný ruch, ako aj v iných oddeleniach Mesta Ružomberok (napr. Oddelenie technickej správy, Oddelenie investícií, Oddelenie vnútornej správy a Referát grantov a projektov MsÚ Ružomberok).

• Oddelenie technickej správy MsÚ Ružomberok:

Vykonáva vo Vlkolínci údržbu miestnych komunikácií – letná, zimná. Celková výška nákladov na realizáciu letnej a zimnej údržby je pre rok 2022 plánovaná na cca **15.000,00 €**. Výška nákladov sa môže meniť podľa počtu zásahov letnej, no najmä zimnej údržby.

• Oddelenie vnútornej správy MsÚ Ružomberok:

Oddelenie má v správe dobrovoľný požiarny zbor a požiarnu zbrojnicu vo Vlkolínci. Mesto Ružomberok vo svojom rozpočte každý rok prispieva na chod Dobrovoľného hasičského zboru Vlkolíneč (6 členov) a hradí všetky náklady spojené s prevádzkou Požiarnej zbrojnice (energie, údržba, požiarne vybavenie, technické vybavenie ...). Dobrovoľný hasičský zbor Vlkolíneč má v správe aj protipožiarny vozík a osobný automobil LAND ROVER (mesto hradí údržbu, opravu, pohonné hmoty a mazivá, poplatky ... atď.) Na rok 2022 a na najbližšie roky sa plánuje:

- doplnenie hydrantov v obci cca 2-3 kusy
- rozšírenie Požiarnej zbrojnice o priestor na bezpečné uloženie protipovodňového (hasičského) vozíka
- prehĺbenie a vyčistenie protipožiarnych nádrží
- zlepšenie technického vybavenia Dobrovoľného hasičského zboru Vlkolíneč
- rozšírenie členov Dobrovoľného hasičského zboru Vlkolíneč.

• Oddelenie investícií MsÚ Ružomberok:

Pre Vlkolíneč sú v investičnom pláne na rok 2022, resp. na najbližšie roky dve projektové dokumentácie:

1. **Projektová dokumentácia rekonštrukcia cesty na Vlkolíneč.** Zatiaľ je spracovaná dokumentácia pre územné rozhodnutie (ÚR). P. Alušic zabezpečuje výkup pozemkov pod predmetnou cestou. Po výkupe pozemkov sa vybaví územné rozhodnutie, následne bude spracovaný projektový dokument (PD) pre stavebné povolenie (SP) a prebehne proces stavebného povolenia. Po stavebnom povolení bude potrebný realizačný projekt.

Predpokladané náklady na všetky stupne projektovej dokumentácie sú: **60 000 €**.

Predpokladaný investičný náklad na realizáciu novej cesty na Vlkolíneč je cca: **1 500 000 €**

2. **Projektová dokumentácia urbanizácia Trlenská dolina – Vlkolíneč.** Jedná sa o vybudovanie parkoviska s objektom klientskeho (informačného) centa. Zatiaľ je spracovaná dokumentácia pre územné rozhodnutie. V súčasnosti prebiehajú rokovania so Slovenským pozemkovým fondom o odkúpení pozemkov. Po výkupe pozemkov sa vybaví územné rozhodnutie, následne bude

spracovaný projektový dokument pre stavebné povolenie a prebehne proces stavebného povolenia. Po stavebnom povolení bude potrebný realizačný projekt.

Predpokladané náklady na všetky stupne PD sú: **40 000 €**.

Predpokladaný investičný náklad na realizáciu tejto akcie je cca: **270 000 €**

- **Referát projektov a grantov MsÚ Ružomberok:**

V súvislosti so spracovaním Manažmentového plánu 2022 – 2031 pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolínca a Akčného plánu na rok 2022 uvažuje Referát projektov a grantov s prípravou a predložením žiadostí o nenávratný finančný príspevok (NFP) na Ministerstvo kultúry SR do programu Obnovme si svoj dom na projekty:

- Workshop Vlkolíneč – (projekt pre rok 2022) – **13 500 €**
- Implementácia Manažmentového plánu 2022 – 2031 pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč. – **18 000 €**. V projekte sa vypracuje:
 - a) Memorandum o spolupráci všetkých zainteresovaných partnerov na obnove a rozvoji lokalita svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč,
 - b) Realizačný plán krátkodobých opatrení na roky 2022 a 2023 a predbežný návrh strednodobých a dlhodobých opatrení do roku 2031 pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč,
 - c) Praktická príručka manažmentu lokality svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč.
- Oprava zvonice vo Vlkolínci – (projekt pre rok 2022) – **14 000 €**

Spolufinancovanie mesta pri schválení žiadostí by bolo 5 %.

Uzávierka podávania žiadostí v spustených podprogramoch programu Obnovme si svoj dom (1.1 – 1.4) je do 31. decembra 2021.

Strednodobé a dlhodobé plány Referátu projektov a grantov pre lokalitu svetového dedičstva UNESCO Vlkolíneč sa budú odvíjať od pripravenosti mesta na žiadosti o nenávratný finančný príspevok, hlavne čo sa týka vysporiadania pozemkov, keďže to je hlavný bod, ktorý ak nie je splnený nemôžeme získať dotáciu, lebo to je podmienka každej výzvy. Jedná sa o **vysporiadanie pozemkov** a **vypracovania projektovej dokumentácie** za účelom vybudovania kanalizácie, cesty, protipožiarnej ochrany, informačného centra, WC a parkoviska v Trlenskej doline (momentálne je hotová štúdia).

KOMUNÁLNE SLUŽBY MESTA RUŽOMBEROK

deklarujú na roky 2022 a 2023 výkon nasledovných činností v mestskej časti Vlkolíneč:

- Odvoz biologicky rozložiteľného odpadu – lístie, konáre, tráva nákladným vozidlom – valník do množstva 1 t, prostredníctvom kontajnera 7 m³ – na požiadanie v prípade väčšieho množstva BRO.
- V prípade, že Mesto Ružomberok vyčlení vhodné miesto dodá organizácia do Vlkolínca kontajner 7 m³ na BRO a bude prostredníctvom Technických služieb, a.s. zabezpečovať jeho odvoz do kompostárne.
- Starostlivosť o zeleň na ostrovčeku – odbočka do Trlenskej doliny.
- Na požiadanie príslušných oddelení MsÚ Ružomberok môže zabezpečiť dopravu materiálu na vozidle valník – do 1 t.
- Na základe požiadania príslušných oddelení MsÚ Ružomberok zabezpečí manipulačné práce, drobné opravy mobiliáru (údržba náučných chodníkov v okolí, manipulácia pri kultúrnych a športových podujatiach vo Vlkolínci...). Rozsah prác je závislý od kapacitných možností organizácie.

LIPTOVSKÉ MÚZEUM: Ochrana pamiatkového objektu v správe múzea – lokálne opravy omietok, oprava renovácia fasádnych náterov, kontrola šindľovej krytiny lokálne opravy a náter šindľa, chemická sanácia interiérovej expozície, nátery a sanácia drevených konštrukcií hospodárskych objektov humna

a maštale. Rozpočet realizácie týchto činností bude aktuálne upravený podľa cenových vstupov na začiatku roka 2022. Spolupráca s OZ Vlkolíneec pri realizácii konceptu spoločného dvora našich objektov vrátane expozícií. Podľa opatrení a situácie zapojenie do programovej štruktúry PRLA.

OZ VLKOLÍNEC predpokladá na činnosť v roku 2022 rozpočet z vlastných zdrojov **cca 60 000 €** a plánuje na rok 2022 realizovať nasledujúce činnosti:

- Komplexné zabezpečenie služieb pre návštevníkov
 - zabezpečenie výberu vstupného do expozícií a výberu parkovného,
 - sprístupňovanie zazmluvnených expozícií vo Vlkolínci,
 - výkon sprievodcovskej služby pre skupinových návštevníkov (aj cudzojazyčne)
- Údržba a obnova kultúrnych pamiatok, rozvoj životného prostredia
 - poskytovanie príspevkov na obnovu kultúrnych pamiatok ako aj ďalších objektov,
 - rekonštrukcia domu a humna č. 9018, ktoré sú v majetku OZ Vlkolíneec,
 - sprístupnenie novej expozície v zrekonštruovanom objekte OZ Vlkolíneec č. 9018 v spolupráci s Liptovským múzeom,
 - príprava zámeru na odkúpenie ďalšieho objektu do majetku OZ Vlkolíneec a jeho následná rekonštrukcia,
 - odstraňovanie náletových drevín popri komunikáciách a v okolí potoka, úprava turistických chodníkov,
 - vybudovanie zavlažovania pre záhrady,
 - príprava pozemkov na vybudovanie ovocného (slivkového) sadu, vrátane obnovy včelárstva,
 - údržba chodníkov, studničiek v okolí Vlkolínce,
 - zabezpečenie čistenia a revízií komínov, doplnenie hasiacich prístrojov do obytných objektov,
 - rekonštrukcia chodníka hore Hôrkou – rýchly chodník.
- Údržba verejných priestranstiev a komunikácií
 - kosenie a údržba cintorína, kosenie v okolí ciest v intraviláne,
 - čistenie odrážok v intraviláne Trlenská dolina – Vlkolíneec, Krková skala – Vlkolíneec,
 - čistenie potoka vo Vlkolínci,
 - oprava a údržba drobných zariadení občianskej vybavenosti – odpadkové koše, lavičky, ploty, informačný systém, údržba prístreškov,
 - vyznačenie krajnice cesty z Trlenskej doliny do Vlkolínce pred zimnou sezónou,
 - odstraňovanie snehu, ľadu v blízkosti výtokových stojanov na pitnú vodu a hydrantov
 - odstraňovanie snehu, ľadu a posyp komunikácie v intraviláne Vlkolínce v miestach nedostupných pre ťažkú techniku Technických služieb Ružomberok, a.s. Posypový materiál zabezpečí Mesto Ružomberok.
- Poskytovanie príspevkov za animačnú činnosť pre obyvateľov s trvalým pobytom vo Vlkolínci. Prehodnotiť systém prideľovania animačného príspevku na princípe zásluhovosti.
 - poľnohospodárske práce, chov domácich zvierat, udržiavanie sadov, záhrad, lúk,
 - tradičná príprava paliva na kúrenie,
 - tradičná údržba objektov,
 - sprístupnenie privátnych častí objektov pre návštevníkov,
 - prezentácie v dobovom oblečení a krojoch,
 - tradičná výzdoba počas sviatkov,
 - udržiavanie tradičných zvykov a činností,
 - vystúpenia počas kultúrnych akcií,
 - ústretový prístup k návštevníkom Vlkolínce, pomoc a poradenstvo,
 - vystavenie – prezentácia historických artefaktov (náradie, výrobky a i.),
 - kultúrna a remeselná činnosť, fotografovanie,

- iná činnosť podľa špecifikácie žiadateľa.
- Zabezpečenie kultúrno-spoločenských podujatí organizovaných OZ Vlkolíneec
 - veľkonočný výstup na Sidorovo,
 - postavenie mája,
 - folklórny festival – Fujara znie Vlkolíncom (syrové variácie),
 - spomienka na SNP,
 - slávnosť sv. Mikuláša – posvätenie Betlehema v dedine.

Ďalšie aktivity OZ Vlkolíneec:

- spracovať a podať žiadosti o nenávratný finančný príspevok podľa vhodných výziev,
- spolupracovať s Mestskými lesmi, spol. s r. o. Ružomberok (príprava sena pre lesnú zver),
- spracovať a pripraviť návrh na obnovu cezhraničnej spolupráce s lokalitami UNESCO (napr. obec Hollókő v Maďarsku, Kroměříž, Litomyšl a Holašovice v Českej republike).

Krajský pamiatkový úrad Žilina: V roku 2022 bude realizovať nasledujúcu úlohu: preverenie, posúdenie a zdokumentovanie, či charakteristické diaľkové pohľady, navrhnuté v roku 2007 v Rozhodnutí Pamiatkového úradu SR (č. PÚ-07/1520-11/7509/And.), zodpovedajú aktuálnemu stavu, a v prípade potreby identifikovanie nových pozorovacích miest, z ktorých je možné v súčasnosti pozorovať jedinečné znaky PRLA Vlkolíneec a okolitej krajiny.

Slovenský vodohospodársky podnik, OZ Piešťany, Správa povodia horného Váhu Ružomberok nie je vlastníkom žiadnych pozemkov v mestskej časti Vlkolíneec, je len správcom drobných bezmenných vodných tokov a Trlenského potoka. Vzhľadom na túto skutočnosť organizácia neplánuje z dlhodobého hľadiska žiadne investície, ale v rámci periodickej údržby môžu podľa potreby prečistiť zanesené časti potokov od nánosov, realizovať potrebný výrub stromov a krov, brániacich plynulému odtoku a prípadne opraviť poškodené kamenné opevnenie. Čo sa týka požiarnych nádrží, či už opravy jestvujúcich alebo výstavby novej podzemnej nádrže, alebo nádrže na Trlenskom potoku, investorom musí byť mesto Ružomberok.

Správa Národného parku Veľká Fatra plánuje na roky 2022 a 2023 spolupracovať na realizácii nasledujúcich krátkodobých opatrení:

- ochrana ovocných stromov a poľnohospodárskych kultúr pred voľne žijúcou zverou,
- vypracovanie „Návštevného poriadku“, kde by boli zakomponované pravidlá, resp. zásady pohybu a pobytu návštevníkov po Vlkolínci a jeho okolí.
- vypracovanie programu odpadového hospodárstva s dôrazom na zamedzenie prístupu voľne žijúcich živočíchov (predátorov) do zastavaného územia Vlkolínca.

Región Liptov, Oblastná organizácia cestového ruchu plánuje na rok 2022

- vypracovanie nového strategického dokumentu Konceptia rozvoja cestovného ruchu na Liptove do roku 2030,
- pokračovanie v projekte Nepoznaný Liptov, ktorý prezentuje nepoznané a menej navštevované krásy Liptova (napr. história salašníctva, studničky a vyvieračky, remeslá na Liptove, horské túry a lúky),
- spolupráca na vybraných podujatiach vo Vlkolínci.

SITUÁCIA - VODNÉ HOSPODÁRSTVO

Lokalita: Vikolíneč, Ružomberok
Okres: Ružomberok

